Ազգ
Azg armenian daily

4 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2000 ՈՒՐԲԱԹ 19 (1987)

Մոսկվան ԱՄՆ-ից պահանջում է բաց թողնել ռուսական հեղուկանավը

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՌԴ արտգործնախարարությունը պնդում է, որ ԱՄՆ-ի ռազմածովային ուժերը անհապաղ եւ անարգել բաց թողնեն ռուսաստանյան հեղուկանավը: Այդ մասին ասվում է Ռուսաստանի արտաքին քաղաքական գերատեսչության մամուլի համար արված հաղորդման մեջ, որն ստացվել է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ում: Ռուսաստանյան հեղուկանավի հետ տեղի ունեցած միջադեպը տարակուսանք է հարուցում Մոսկվայում, նշված է փաստաթղթում: «Վաշինգտոնում եւ Աբու Դաբիում Ռուսաստանի դեսպանություններն արդեն ԱՄՆ-ի եւ ԱՄԷ-ի իշխանություններին հայտնել են մեր վերաբերմունքը «Վոլգոնեֆտ-147»-ի շուրջ իրադարձությունների նկատմամբ: ՌԴ ԱԳՆ-ի տվյալներով, փետրվարի 2-ին ԱՄՆ-ի ռազմածովային ուժերի նավերը կանգնեցրել են ռուսաստանյան «Վոլգոնեֆտ-147» հեղուկանավը, որը, բեռնված իրաքյան մազութով, ընթանում էր դեպի էլ Ֆուջեյրա նավահանգիստ (ԱՄԷ): Նավն արդեն գտնվում էր այդ նավահանգստի խարսխակայանում, սակայն Արաբական էմիրությունների դրոշը կրող մի կատեր նավապետից պահանջել է հեռանալ երկրի տարածքային ջրերից: Ամերիկյան կողմը պնդում է, որ ռուսաստանյան հեղուկանավը ապօրինաբար նավթամթերքներ է դուրս բերել Իրաքից:

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Ուժայիններ բոլոր երկրների, միացե՛ք

Երեկ՝ Ռուշայլոն, այսօր՝ Իվանովը

ԱՆՈՒՇ ԲԱԲԱՅԱՆ

ՌԴ ներքին գործերի նախարար Վլադիմիր Ռուշայլոյի, ապա Անվտանգության խորհրդի քարտուղար Սերգեյ Իվանովի միմյանց հաջորդած այցերը Հայաստան մեծ հետաքրքրություն են առաջացրել քաղաքական շրջանակներում ու լրատվամիջոցներում: Վլադիմիր Ռուշայլոյի այցի ընթացքում նախատեսված էր երկու երկրների ՆԳ նախարարությունների կոլեգիայի համատեղ նիստ, ինչպես նաեւ հանդիպումներ ՀՀ նախագահի, վարչապետի եւ այլոց հետ:

Կոլեգիայի համատեղ նիստից հետո ՌԴ եւ ՀՀ ՆԳ նախարարները կարճատեւ հանդիպում ունեցան հայաստանյան եւ ռուսաստանյան լրատվամիջոցների հետ՝ մանրամասնելով վերոհիշյալ այցի նպատակներն ու ձեռք բերված համաձայնագրերը: Նախքան ասուլիսի սկիզբը Ռուսաստանի ներկայացուցիչը լրագրողներիս նախազգուշացրեց, որ Չեչնիայի վերաբերյալ հարցեր չուղղվեն, քանի որ պրն Ռուշայլոն, միեւնույն է, չի պատասխանելու: Պատճառը պարզ էր՝ պատերազմական գոտում իրավիճակը փոփոխվում է հաշված ժամերի ընթացքում, եւ ՆԳ նախարարը, բնականաբար, չունենալով ամենաթարմ տեղեկատվություն, չի կարող որեւէ հայտարարությամբ հանդես գալ: Հարցերն, այսպիսով, առնչվում էին կոլեգիայի նիստին եւ քրեական ոլորտին:

Տես ➧ էջ 2

ՆԵՐՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ռոբերտ Քոչարյանն այսօր կհանդիպի ԱԺ ղեկավարությանը

Քաղաքական քննարկումների նոր շրջան՝ հայտարարությունների սպասումով

Այսօր հանրապետության նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը հանդիպելու է խորհրդարանի առաջին ջութակներին՝ խոսնակին, փոխխոսնակներին, հանձնաժողովների նախագահներին եւ խումբ-խմբակցությունների ղեկավարներին: Դավոս մեկնելուց առաջ Ռոբերտ Քոչարյանը օդանավակայանում փաստել էր, թե հանրապետությունում իրավիճակը կառավարելի է: Այսօր նա ըստ ամենայնի կփորձի իրավիճակի կառավարելիության իր դիրքորոշումները զուգադրել խորհրդարանական ուժերի մոտեցումների հետ: Քանի որ արդեն գրեթե բոլոր հայաստանյան կուսակցություններն ու քաղաքական ուժերը ձեւակերպել են իրենց տեսակետը՝ Հայաստանը ցնցումներից զերծ պահելու վերաբերյալ, աննպաստավոր համարելով արտահերթ որեւէ ընտրություն, իսկ հոկտեմբերի 27-ի դեպքերի նախաքննությունն այլեւս աղմկահարույց ուշադրության կենտրոնում չէ, ապա ներկա պահին ամենապատեհն է՝ քաղաքական ճգնաժամի հաղթահարման միասնական ծրագիր քննարկելու համար: Չի բացառվում նաեւ, որ Ռոբերտ Քոչարյանը կփորձի խորհրդարանականներին ներկայացնել ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման ոլորտում սպասվող զարգացումները: Դավոսում ՄԱԿ-ի ղեկավար Կոֆի Անանը հայտարարել էր, թե միջազգային հանրությունը սպասում է վճռական հայտարարության: Թե ինչ հայտարարության, կարող է պարզ դառնալ մոտակա ժամանակներում, նման հայտարարություններին կամ կարգավորման մոդելներին Հայաստանը պետք է կարողանա ցուցաբերել համախմբում եւ սթափ մոտեցում: Հակառակ դեպքում ցնցումներն անխուսափելի են:

Ն. Դ.

Գրոզնիում այլեւս կազմակերպված դիմադրություն չկա

ԳՐՈԶՆԻ, 3 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Գրոզնիում գրոհայիններն այսօր կազմակերպված դիմադրություն ցույց չեն տալիս Դաշնային ուժերի ստորաբաժանումներին: Այդ մասին ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հաղորդեց Ռուսաստանի Դաշնության պաշտպանության նախարարության մամլո ծառայության ներկայացուցիչ Յակով Ֆիրսովը:

Նրա խոսքերով, ներկա պահին ելուզակային կազմավորումների ջոկատների կառավարման համակարգը զգալիորեն խախտված է: Գրոհայինները գործում են իրարից անջատ խմբերով, չհասնելով որեւէ շոշափելի հաջողության:

Դաշնային զորքերը շարունակում են մեծացնել իրենց ջանքերը Չեչնիայի լեռնային մասում, վերականգնում են պետական սահմանը Վրաստանի հետ: Յակով Ֆիրսովի խոսքերով ասած, զորային գործողության շեշտը փոխադրվում է Չեչնիայի Հանրապետության լեռնային մաս:

Ռուսաստանը ամրապնդելու է ռազմավարական գործընկերությունը Հայաստանի հետ

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը երեկ ընդունեց Ռուսաստանյան Դաշնության Անվտանգության խորհրդի քարտուղար Սերգեյ Իվանովին, որը Երեւան է ժամանել ՀՀ նախագահին առընթեր Ազգային անվտանգության խորհրդի քարտուղար Սերժ Սարգսյանի հրավերով:

Հանդիպման ընթացքում քննարկվեց անվտանգության բնագավառում երկու երկրների համագործակցությանն առնչվող հարցերի լայն շրջանակ:

Գոհունակություն արտահայտելով Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագրի շրջանակներում հայ-ռուսական համագործակցության զարգացման վերաբերյալ, պարոն Իվանովը նշեց, որ Ռուսաստանը հակված է ավելի ամրապնդել իր ռազմավարական գործընկերությունը Հայաստանի հետ: Նրա խոսքերով, երկու երկրների անվտանգության խորհուրդների միջեւ սերտ փոխգործակցության հաստատումը կնպաստի նաեւ տարածաշրջանում կայունության հաստատմանը:

Պարոն Իվանովը հանրապետության նախագահին տեղեկացրեց նաեւ Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագրի անդամ երկրների անվտանգության խորհուրդների քարտուղարների մշտական գործող մարմին ստեղծելու ծրագրի ուղղությամբ տարվող աշխատանքների մասին:

ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՄԱՄԼՈ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

Համանախագահների հանդիպումը հետաձգվեց «ավստրիական սկանդալի» պատճառով

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՍՆԱՐՔ: Հետաձգվել է Լեռնային Ղարաբաղի գծով ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների հանդիպումը, որը նախատեսվում էր փետրվարի 2-ին Վիեննայում: Այդ մասին հաղորդեց Հարավային Կովկասի եւ Կենտրոնական Ասիայի երկրներում Ավստրիայի դեսպան Հայդենմարիա Գյուրերը, որի նստավայրը գտնվում է Վիեննայում:

Հանդիպումը հետաձգելու պատճառների եւ նոր ժամկետների մասին ոչինչ չի հաղորդվում: Սակայն, ինչպես ենթադրում են օտարերկրյա դիվանագետները, հանդիպման հետաձգումը պայմանավորված է վերջին ժամանակներս Ավստրիայի շուրջ ստեղծված իրավիճակով:

Ինչպես արդեն հաղորդվել է, Ավստրիայի կառավարության կազմում ծայրահեղ աջ ուժերի ընդգրկման հնարավորության առնչությամբ Եվրոպայում մեծ աղմուկ է բարձրացվել: Եվրամիության ղեկավարությունը սպառնացել է դադարեցնել բոլոր պաշտոնական շփումները Ավստրիայի հետ: Սկանդալի կենտրոնում հայտնվել է Ավստրիայի Ազատության կուսակցության առաջնորդ Գեորգ Հայդերը, որի անունը Եվրոպայում զուգորդվում է նեոնացիզմի հետ: Ավստրիայի խորհրդարանի վերջին համազգային ընտրությունների արդյունքում Ազատության կուսակցությունը զբաղեցրել է երկրորդ տեղը եւ իրավունք ունի հավակնելու նախարարական պաշտոնների: Ավստրիայի բարձր ղեկավարությունը քննարկում է առկա իրավիճակը: Ինքը՝ Հայդերը, կարծում է, որ կառավարության ձեւավորումը զուտ ներքաղաքական հարց է, եւ խնդրում է երկրի քաղաքական գործիչներին ավելի քիչ արձագանքել օտարերկրացիների բանամական ելույթներին:

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի երբեմնի ծաղկուն արդյունաբերության «մեջքը կոտրվել է», բայց ոչ ամբողջովին

ՀՀ գիտատեխնիկական ներուժը՝ ընդդեմ մաֆիայի ու անօրինականությունների

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՔՈՅԱՆ

Երեկ Թեքեյան կենտրոնում, **«Ազգ»** օրաթերթի նախաձեռնությամբ, 2-րդ անգամ հավաքվել էին Հայաստանի գիտատեխնոլոգիական մտավորականները արտահայտելու իրենց բողոքը ՀՀ արդյունաբերության ծայրահեղ ճգնաժամային վիճակի, ՀՀ կառավարության քաղաքականության վերաբերյալ: Մի քանի տասնյակ հավաքվածները ներկայացնում էին լեռնահանքային արտադրության եւ մետալուրգիայի, քիմիական արդյունաբերության, ռադիոտեխնիկական, էլեկտրատեխնիկական ոլորտը, հիմնականում ճարտարագիտական համալսարանի գիտնականներ պրոֆեսորներ, ակադեմիկոսներ, ինչպես նաեւ ծանր արդյունաբերության մի շարք ձեռնարկությունների տնօրեններ: Իրենց իսկ խոսքերով, հավաքվածները բոլոր նրանք էին, ովքեր մասնակցել են Հայաստանում արտադրությունների ստեղծմանը եւ նոր տեխնոլոգիական կատարելագործումներին, սակայն որոնց աչքի առջեւ վերջին տարիներին «հիմնահատակ ավերվել եւ շարունակվում են փլուզվել երկրի արտադրական համալիրները, խզվել են բոլոր նախկին տնտեսական, գիտական կապերը, տեղեկատվական փոխանակումները, եւ մասնագիտական կարողությունների տեր մարդիկ, հատկապես ինժեներատեխնիկական ու կոնստրուկտորական անձնակազմերն ու լավագույն մասնագետ բանվորները փողոց են նետվել խորհրդային տարիներին թալանած միջոցներով սեփականատերեր դարձած տնօրենների, նրանց որդիների ու այլ մաֆիական անբարո խմբերի կողմից»:

Տես ➧ էջ 3

ԱԶԳ

դիրքացիկ

Նախկին դաշնակցական, «Ազգային անկախություն» կուսակցության նախագահ Գառնիկ Իսագուլյանը, որը Նաիրի Հունանյանին ճանաչում է, բայց հոկտեմբերի 27-ից առաջ բարեբախտաբար նրան չի հանդիպել, մեր քաղաքական դաշտի ամենաէքսցենտրիկ, անկանխատեսելի, բայց, իր համոզմամբ, կանխատեսումների շնորհով օժտված գործիչներից է: Երկար լռելուց հետո պրն Իսագուլյանը խոսեց եւ, ինչպես «նախկինների» հանդիպավայր հայտնի TV ակումբում ասուլիս տալով երեկ ասաց բաներ, որ ոչ ոք երբեք չի ասել եւ չի ասելու: Նա բացահայտեց հոկտեմբերի 27-ի ակունքները եւ նախանշեց վերջինիս հետեւանքները չեզոքացնելու միակ եւ

կարգը, քանզի «մնացածը շոու է», ասաց նա: Պրն Իսագուլյանին, սակայն, արժե հիշեցնել, որ «Միասնության» զոհված առաջնորդների կարգախոսը քանդելը չէր, այլ կառուցելը եւ պաշտպանելը: Երբ «Ազգը» հետաքրքրվեց, թե Վազգեն Սարգսյանը հոկտեմբերի 27-ից առաջ եւ Արամ Սարգսյանը հոկտեմբերի 27-ից հետո հայտնե՞լ են իրենց քանդիչ մտադրությունների մասին, թե՞ պրն Իսագուլյանի պատրաստությունները կռահումների վրա են հիմնված, նա ասաց, մտքերի փոխանակում չի եղել, ասվածը բացառապես դիտարկումների, վերլուծական ծավալուն աշխատանքի արգասիք է:

Ինքն անծանոթ է Արամ Սարգսյանի հնարավորություններին եւ անցյա-

պատասխան «Ազգի», իրեն «նոր մարդկանց» փնջում տեսնում է:

Կուսակցական գործիչն անուններ չնշեց, չասաց, թե համակարգի ո՞ր դեմքերն են «ծնել» հոկտեմբերի 27-ը, ասաց, թե Գագիկ Ջհանգիրյանի պրոֆեսիոնալիզմին եւ անաչառությանը կասկածելու պատճառ չունի (լրագրողներից մեկը հիշեցրեց զինդատախազի ներդրումը ընտրակեղծիքների ավանդույթի մշակման գործում), չբացառեց նոր ձերբակալությունների վարկածը «լուրջ պաշտոնյաների եւ լուրջ կուսակցությունների» շրջանում: Ինչ վերաբերում է ԼՂՀ հիմնախնդրի կարգավորման խորապատկերում հնարավոր «քաղաքացիական պատերազմի» հեռանկարին, ապա ինքը դրան դեմ է եւ ամեն

«Քանդել համակարգը, մնացածը շոու է»

Ճգնաժամը հաղթահարելու եզակի ուղի է առաջարկում Գառնիկ Իսագուլյանը՝ «էքսկավատորի» առաքելությունն Արամ Սարգսյանին վերապահելով

անշրջանցելի ճանապարհը: Այն է քանդել վերջին տասնամյակում Հայաստանում հաստատված փակ քաղաքական համակարգը, որտեղ ժողովուրդը եւ պրն Իսագուլյանը չկան եւ չեն լինելու, քանզի «այսպես կոչված ազդեցիկ, հիմնական եւ ռեւանշիստական ուժերից» կազմված, ժողովրդից անջրպետված եւ բացառապես ընտրավերարտադրության խնդիրներ լուծող քաղաքական «էլիտան» շրջանակը փակել է: Այդ շրջանակն արտաքուստ երբեմն տալիս է, բայց որեւէ մեկին ներս չի թողնում: Այդ համակարգում ամեն ինչ կեղծ է, ոչ «դիմություն» կա, ոչ ընդդիմություն, անունները, դեմքերը փոխվում են, բայց իրական «շարժ» չկա, փակ շրջանակը, ժողովրդից անկախ (ու անկամ) տնօրինում է ժողովրդի ճակատագիրը:

Կարեն Դեմիրճյանը, ըստ Իսագուլյանի, օտար մարմին էր այդ շրջանակում (ինչպես էր «թափանցել» դրսից ճամփիկ չընդունող այդ համակարգն անհայտ է-Լ. Պ.): Վազգեն Սարգսյանը, Դեմիրճյանի հետ աշխատելով, որակական նոր հասկացություններ ծնել բերեց, հասկացավ, որ գործող քաղաքական համակարգը կործանում է երկիրը, եւ վերջինս ներսից քանդելու հուսալի խնդիր դրեց: Դեմիրճյան-Սարգսյան տանդեմը փորձեց ժամանակ շահել այդ «գերխնդիրն» անցնցում լուծելու համար, սակայն ժամանակը նրանց դեմ էր աշխատում: Համակարգն զգաց, որ քանդվելու է, եւ ինքնապաշտպանության բնազդով ծնեց հոկտեմբերի 27-ը՝ թույլ չտալով իր կործանումը, անառարկելի ապացույցներով հավաստեց բանախոսը:

Արամ Սարգսյանին վարչապետ նշանակելու խորհուրդը «միստացին» լուծում էր եւ հաշվի չէր առնում, որ նա նույնպես օտար էր համակարգին, ներքաշված չէր քաղաքական դավերում եւ, որպես մի նոր «օտար մարմին», պարտավոր է շարունակել եւ, անկասկած շարունակելու է Սարգսյան-Դեմիրճյան տանդեմի սկսած «սուրբ գործը»՝ քանդել համա-

լին, սակայն հավաստում է, որ չնայած քաղաքական անփորձությանը, վարչապետն ի վիճակի է իրականացնել ճակատագրով եւ «դեպքերի զարգացման տրամաբանությամբ» իրեն վերապահված առաքելությունը: Սակայն վարչապետը մենակ է, իսկ ժամանակը նրա դեմ է աշխատում, ուստի պահանջվում է ժողովրդի աջակցությունը սոցիալական ճգնաժամը, չվճարվող աշխատավարձերը, բոլոր դժվարությունները նրա վրա են բարդելու, եւ ժողովուրդը պարտավոր է հասկանալ, որ կարճ ժամանակում անհնար է փոխել իրավիճակը: Պրն Իսագուլյանը հավաստեց, թե արտահերթ ընտրությունների կողմնակից չէ, սակայն պատասխանելով «Ազգի» հարցին, (այդ պարագայում ինչպիսի՞ զարգացումներ է ակնկալում համակարգը «բարով-խերով» տապալելուց հետո), ասաց, ասպարեզ կգան նոր մարդիկ, որոնք արդար ընտրություններ, բաց համակարգ կապահովեն, քանզի ընտրությունները համակարգային փոփոխությունների միակ ուղին են: Ասել է թե արտահերթ ընտրությունները մերժելով, պրն Իսագուլյանն այլ ճանապարհ, այնուհանդերձ, չի տեսնում, մինչդեռ, ինչպես պարզվեց ի

ինչ կանի, որ նման բան տեղի չունենա, այսինքն, ԼՂՀ-ն Ադրբեջանի կազմում չհայտնվի:

Պրն Իսագուլյանը համեստորեն շրջանցեց նախագահ Քոչարյանի անձը, սակայն, լրագրողների հարցին պատասխանելով, բացեց «խաղաքարտերը», եթե հրաժարականի կողմնակից լիներ, չէր ամաչի խոսել այդ մասին: Եթե նախագահը պատրաստ է աջակցել Արամ Սարգսյանին, ինչպես Վազգեն Սարգսյանին էր աջակցում, լծվել համակարգը քանդելու «սուրբ գործին», թող աշխատի, մեծահոգաբար ասաց նա: Այնուամենայնիվ, Գառնիկ Իսագուլյանի (եւ, նրա համոզմամբ, ժողովրդի) միակ հույսն Արամ Սարգսյանն է, որը կամ ավարտելու է եղբոր նախաձեռնությունը, կամ ընդունելու է «համակարգի» պայմանները դառնալով քաղաքական վերնախավի մասը: Երկրորդ դեպքում համակարգը վերջնականապես կքանդի երկիրը, եւ Հայաստանը կմնա, այնպես որ այլընտրանք չունենք. ականջալուր լինենք պրն Իսագուլյանին եւ օգնենք վարչապետին համակարգը քանդելու խոստումնալից գործընթացում...

ԼՈՒՍԻՆԵ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Ճապոնական հայտնի ֆիրման համագործակցում է Լոռու մարզի հետ

Աշխատանքային այցով Լոռու մարզում էր Մոսկվայի «Նիպոն Իվայի Կորփորեյշն» ճապոնական ֆիրմայի ներկայացուցիչ Խիդետո Սեգինեն: Դա պրն Սեգինեի երկրորդ այցելությունն էր Լոռու մարզ: 1999 թ. դեկտեմբերին նա եղել է Սպիտակում, Վանաձորում, ծանոթացել աղետի գոտու խնդիրներին, դպրոցաշինության առկա վիճակին: Այցելության նպատակն էր ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության ու մարզի ղեկավարության հետ կատարել ուսումնասիրություններ, նախնական նախագծային աշխատանքներ, որ-

պեսզի հետագայում հնարավորություն լինելու դեպքում ներդրում կատարվի դպրոցաշինության բնագավառում: Նախորդ օրը պրն Սեգինեն եղել էր Սպիտակում, խորհրդակցել քաղաքապետ Համլետ Սարդարյանի հետ, իսկ Լոռու մարզպետարանում քննարկումները շարունակվեցին մարզպետարանի քարտուղար Լեւոն Ասլանյանի, կրթության եւ քաղաքաշինության վարչությունների ղեկավարների հետ: Քննարկումների նպատակն էր Սպիտակ քաղաքում եւ հարակից 5 գյուղերում ճապոնիայի կառավարության աջակցությամբ

կառուցել ժամանակակից դպրոցներ: Առայժմ այդ գործընթացն ուսումնասիրման եւ գնահատման փուլում է: Պրն Սեգինեն զրույցի ժամանակ ասաց, որ քաջատեղյակ է Հայաստանի պատմությանը, մշակույթին եւ համարում է, որ հաշվի առնելով ճապոնիայի սեյսմիկ ակտիվ գոտում գտնվելու հանգամանքը, եւ այն, որ ճապոնացիները նույնպես տեսել են աղետի սարսափները, երկու ժողովուրդների ցավն ու հոգսերը հոգեհարազատ են միմյանց:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ալեքսանդր Գրիգորյանը գլխավորելու է ԼՂՀ նորաստեղծ տեղեկատվության վարչությունը

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 3 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՍՆԱՐՔ: Փետրվարի 3-ին Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության նախագահ Արկադի Ղուկասյանի հրամանագրով ստեղծվել է ԼՂՀ տեղեկատվության պետական վարչություն:

ԼՂՀ նախագահի նույն օրվա մեկ այլ հրամանագրով նորաստեղծ վարչության պետի պաշտոնում նշանակվել է Ալեքսանդր Գրիգորյանը, որը մինչ այդ աշխատում էր Ռազմավարական եւ ազգային հետազոտությունների հայկական կենտրոնում՝ որպես Կովկասի տարածաշրջանի հարցերով փորձագետ:

Ալեքսանդր Գրիգորյանը 48 տարեկան է: Ժամանակին նա զբաղեցրել է Հայաստանի Հանրապետության Հատուկ ծրագրերի պետական վարչության տեղեկատվության բաժնի վարիչի, իսկ այնուհետեւ՝ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության առաջին նախագահի մամլո քարտուղարի պաշտոնները:

Տիրապետում է հայերենին, ռուսերենին, անգլերենին եւ ադրբեջաներենին: Անկուսակցական է: Ամուսնացած է, ունի երկու երեխա:

Տրանսպորտի նախարարության պատվիրակությունը մեկնեց Թբիլիսի

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՍՆԱՐՔ: Թբիլիսի է մեկնել Հայաստանի տրանսպորտի նախարարության պատվիրակությունը, որը գլխավորում է տրանսպորտի փոխնախարար, Հայաստանի երկաթգծի վարչության ղեկավար Հրանտ Բեգլարյանը: Այցի նպատակն է դեպի Հայաստան բեռների տարանցման համար արտոնյալ սակագների պահպանման շուրջ բանակցություններ վարել Վրաստանի գործընկերների հետ: Այդ մասին լրագրողներին հայտարարեց ՀՀ տրանսպորտի նախարար Երվանդ Զախարյանը:

Նրա ասելով, 1999 թվականին հայկական բեռների վրա տարածվում էր 25 տոկոսի արտոնյալ սակագինը: Եւ եթե այն հավասար էր 18,8 դոլարի մեկ տոննայի դիմաց, ապա Հայաստանը նույն ծավալի համար վճարում էր 14,8 դոլար: Նախարարը հույս հայտնեց, որ բանակցությունները հաջողությամբ կավարտվեն, ինչը թույլ կտա տնտեսել զգալի ֆինանսական միջոցներ:

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Ուժայիններ բոլոր երկրների, միացե՛ք

Սկիզբը էջ 1

Վլադիմիր Ռուշայլոն եւ Հայկ Հարությունյանը, որոնք համագործակցության բազմաբնույթ ուղղությունների վերաբերյալ փաստաթղթեր էին ստորագրել, գոհունակություն հայտնեցին՝ գնահատելով նիստի արդյունքները: Օրակարգում դրված եւ ո՛չ մի հարց տարաձայնության նյութ չի դարձել: Ինչպես նշեց պրն Ռուշայլոն, այս նախաձեռնությունները փոխհամաձայնության դրսեւորման ձեւական կողմն են, որը հաղթահարված է, իսկ ամենակարեւորը՝ դրանց կենսագործումը առջեւում է: ՌԴ ՆԳ նախարարը չբացառեց նաեւ, որ Հայաստանում կարող է ունենալ իր գերատեսչության մշտական ներկայացուցիչը, թեպետ այդ հարցը ոչ միայն ՆԳՆ-ների կամքից է կախված:

Ի դեպ, Երեւանից պրն Ռուշայլոն մեկնելու է Բաքու՝ Ադրբեջանի ղեկավարությանն ու իր անմիջական գործընկերոջը՝ ՆԳ նախարարին հանդիպելու: Այս կապակցությամբ նրան հարց ուղղվեց Ադրբեջանի որոշակի քաղաքացիների՝ չեչենական ռազմական խմբավորումների գործողություններին մասնակցելու վերաբերյալ (հայտնվել են այդ անձանց անձնագրերը՝ մեծ թիվ կազմող): Ռուսաստանի ՆԳ նախարարը չժխտեց, որ հարցն անպայման քննարկվելու է, նախքան վերջնական դիրքորոշում արտահայտելը, անհրաժեշտ է զրուցել ադրբեջանցի գործընկերների հետ: «Ոչ մի դեպքում չենք ուզում շտապողականություն դրսեւորել, քանի որ որոշ ադրբեջանցիների մասնակցությունը ռազմական ու ահաբեկչական գործողություններին դեռեւս չի նշանակում, թե պաշտոնական Բաքուն էլ նույնպիսի դիրքորոշում ունի», ասաց Վլադիմիր Ռուշայլոն: Հանդիպումների նպատակն, ըստ ամենայնի, հենց այդ «դիրքորոշումների» տարբերության փաստում հավաստիանալն է:

Ինչ վերաբերում է կոլեգիայի նիստին, ապա քննարկվել եւ համատեղ գործողությունների ծրագրեր են մշակվել ահաբեկչության դեմ պայքարի, զենքի ապօրինի շրջանառության, հանցագործությունների դեմ ուղղված միջոցառումների, կադրերի պատրաստման ու վերապատրաստման վերաբերյալ: Նախարարները մեծապես կարեւորեցին այն փաստը, որ տեղի է ունեցել տվյալների, տեղեկությունների փոխանակում, ինֆորմացիոն դաշտը համալրված է, դրան հետեւելու են հրատապ գործողությունները: Պրն Ռուշայլոն մասնավորապես մատնանշեց Ռուսաստանում մեծ հայ համայնքի առկայությունը՝ պարզաբանելով, որ այնտեղ հայության շրջանում կան անհատներ ու խմբեր, որոնք, մեղմ ասած, հետաքրքրություն են ներկայացնում իր գերատեսչության համար: Կազմակերպված հանցագործության դեմ պայքարի վերաբերյալ, ինչպես նշվեց, հայ եւ ռուս գործընկերները հասուն պայմա-

նավորվածություններ ունեն, որի մի մասն էլ ուղղվելու է զենք-զինամթերքի անօրինական շրջանառության կազմակերպիչների դեմ: Այս հարցում Ռուսաստանի ՆԳ նախարարությունը սերտորեն համագործակցում է նաեւ Վրաստանի եւ Ադրբեջանի նույնանուն նախարարությունների հետ:

Պրն Ռուշայլոն ակնարկեց, թե իրենց ընդհանուր առմամբ հայտնի է այդ գործունեությունը ծավալած անձանց ո՛վ լինելը: Հայկ Հարությունյանն իր հերթին «հանդարտված» ու «կայուն» գնահատեց քրեածին մթնոլորտը հանրապետությունում (այս «հայտնությունը» լրագրողներիս շրջանում, խոստովանենք, փոքր-ինչ տարակուսանք առաջացրեց): Սակայն, վիճակագրությունը թողնելով վիճակագրությանը, վերադառնանք ասուլիսին, որի ընթացքում ՌԴ ՆԳ նախարարն անդրադարձավ եւս մի հեռանկարի՝ կադրերի պատրաստման հարցում համագործակցությանը: Բարձր գնահատելով իրենց ներուժը՝ պրն Ռուշայլոն պարտավորվեց օգնել հայ գործընկերներին՝ փորձի եւ կադրերի փոխանակում կազմակերպելով:

Բնականաբար, լրագրողները չէին կարող շրջանցել ՌԴ ՆԳ նախարարի եւ Անվտանգության խորհրդի քարտուղարի այցելությունների զուգադիպությունը, արդյոք պատահականությո՞ւն է, թե՞ Ռուսաստանն իր ուժայինների միջոցով վերստին դիրքեր է ամրացնում այս տարածաշրջանում: Ընդգծելով, որ Անվտանգության խորհուրդն ուժային կառույց չէ, Վլադիմիր Ռուշայլոն կոչ արեց որեւէ միտում չտեսնել վերոհիշյալ զուգադիպությունում, թեեւ նշեց նաեւ, որ ինքն ու Սերգեյ Իվանովը տեղյակ են միմյանց այցերի նպատակներից:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Թ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային սարքավորումը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 5.. 635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ինչո՞ւ այս երկրում օրենքի պահանջները չեն կատարվում

ԿԲ նախագահը չի ուզում բյուջեի քննարկումը ծածկադմփոց դարձնել

2000 թ. պետբյուջեի մասին Կենտրոնական բանկի նախագահ Տիգրան Սարգսյանի ելույթը նախանշեց իշխանության ոլորտներում զարգացումների նոր որակ: Բյուջետային քննարկումների նիստը նախագահող ԱԺ ֆինանսավարկային, բյուջետային եւ տնտեսական հարցերի հանձնաժողովի նախագահ Վարդան Խաչատրյանի եւ ընդհանրապես պատգամավորների բավական հարձակողական կեցվածքը, ինչպես նաեւ ֆինանսների նախարար Լեւոն Բարխուդարյանի պատասխանները վկայում են, որ համենայն դեպս ֆինանսատնտեսական քաղաքականության մեր օլիմպոսում հրաբուխներ են հասունանում:

Տիգրան Սարգսյանը հրապարակեց ԿԲ եզրակացությունը բյուջեի նախագծի մասին, որը բավական ռիսկային որակեց՝ հատկապես հարկային եկամուտների հավաքագրելիության տեսանկյունից՝ պնդելով, որ եթե չկատարվեն ֆինանսական կարգապահության արդեն իսկ օրենքով ամրագրված պահանջները եւ ֆինանսական հոսքերի կառավարելիության ոլորտում չհաստատվի հրապարակայնություն, ապա բյուջեի այս նախագծի կատարումը կարժանանա նույն ճակատագրին, ինչ անկախ Հայաստանի պատմության գրեթե բոլոր նախորդ բյուջեները՝ թերակատարում, տնտեսական անկման խորացող միտումներով: Տիգրան Սարգսյանը շեշտեց, որ այսօր Հայաստանում հավաքվում է պոտենցիալ հարկերի ոչ ավել, քան 25–30 տոկոսը: Երբ պատգամավոր Հերմինե Նաղդալյանը կամեցավ հստակեցնել, թե խոսքն արդյոք վերաբերո՞ւմ է բյուջեի գանձագողությանը, Տիգրան Սարգսյանը պատասխանեց. «Այդպիսի գնահատական ես չէի տա», սակայն իր հետագա խոսքում միանշանակ պնդեց, թե բյուջեի հետ առնչվող բոլոր սուբյեկտները այլեւս պետք է հասկանան, որ պետական միջոցների փոշիացումը եւ պետական փողերի վատնումն անթույլատրելի է, նրան կպատժվեն: Նա հատկապես կարեւորեց ԱԺ վերահսկիչ պալատի դերի բարձրացումը, այս առաջարկը, չգիտես ինչու, Վարդան Խաչատրյանի կողմից մեկնաբանվեց իբրեւ հաճոյախոսություն առ վերահսկիչ պալատ եւ նրա նախագահ Աշոտ Թավադյան: ԿԲ նախագահն ընդդիմացավ. «Իմ գնահատականի մեջ ես ամենեւին չեմ կամենում հաճոյախոսել կամ ընդդիմանալ, երբ քննադատում եմ, սա չի նշանակում, թե ուզում եմ սեւացնել. իսկ երբ դրական եմ գնահատում, ապա դա հաճոյախոսություն չէ, եւ խորհրդարանն էլ հաճոյախոսություն անելու տեղ չէ, թե ինչ լավ ֆինանսական համակարգ ունենք... Դուք կարող եք եւ հաշվի առնել իմ ասածը, եւ հաշվի չառնել, բայց մի քանի ամիս հետո բոլորս գալու ենք ԱԺ եւ ճշգրտելու բյուջեն, եթե ռիսկերը հաշվի չառնվեն, եւ կհանգենք նույն հարցին՝ ինչո՞ւ այս երկրում օրենքի պահանջները չեն կատարվում»:

Ֆինանսական կարգապահությունը կփրկի բյուջեն

ԿԲ նախագահն ընդգծեց, որ 99 թ. նոյեմբեր-դեկտեմբեր, ինչպես նաեւ այս հունվար ամիսներին տնտեսվարող սուբյեկտների սպասումները խիստ բացասական ազդեցություն են գործում մեր տնտեսական իրավիճակի վրա: Դադարեցված են գրեթե բոլոր ֆինանսատնտեսական գործառույթները, նույն սպասումային վիճակն է արտաքին ներդրումների, սեփականաշնորհման ոլորտում, ուստի պետք է շտապ միջոցառումներ ձեռնարկել: Անհրաժեշտ են եռամսյակային հրապարակային հաշվետվություններ դրամավարկային եւ ֆինանսաբյուջետային քաղաքականության պատասխանատուների կողմից, որպեսզի վերականգնվի տնտեսվարողների վստահությունը, եւ մեր տնտեսական դաշտը դառնա կանխատեսելի, եւ ոչ թե մնա բազում անհայտներով անլուծելի մի հավասարման տեսքով: Տիգրան Սարգսյանն այն կարծիքին էր, որ պետությունն ընթացիկ խնդիրները լուծում է ի հաշիվ մասնավոր սեկտորի: Նա հատուկ կարեւորեց կենտրոնական գանձապետական հաշիվ ստեղծելու հարցը՝ ԿԲ-ն պատրաստ է միջոցներ հաշվեգրել կենտրոնական գանձապետական հաշվում՝ դրանով իսկ բացառելով ֆինանսական համակարգի անկառավարելիությունը, եւ հաշվանցումներ իրականացնելու պետության համար խիստ վտանգավոր փորձերը: Միայն կենտրոնական գանձապետական համակարգն է, որ պետք է տնօրինի պետական ֆինանսական հոսքերը: Այլ տիպի պետական մարմինները չպետք է խառնվեն գումարների բաշխմանը եւ վերաբաշխմանը: Պետք է բացառվի նաեւ բյուջետային ֆինանսավորումն առեւտրային բանկերի միջոցով: Վարկային ծրագրերի իրականացման գրասենյակների (ԾԻԳ) հաշիվների սպասարկման խնդիրը եւս պետք է դուրս բերել ԿԲ-ից՝ տեղափոխելով արդեն առեւտրային բանկեր: Տրամաբանական կլիներ, որ ԾԻԳ-երի հաշիվները սպասարկեր գանձապետարանը: Այսպիսով, առաջնահերթ է գանձապետարանի մասին օրենքի ընդունումը:

Մեր ֆինանսական կարգապահության աքիլլեսյան գարշապարը պետական կարճաժամկետ պարտատոմսերի (ՊԿՊ) ուղղությամբ տարվող քաղաքականությունն է: Տիգրան Սարգսյանն առաջարկեց ԿԲ-ում բացել հատուկ հաշիվ 2000 թ. ՊԿՊ-ների տեղաբաշխումների եւ մարումների արդյունքում ձեւավորված միջոցների կուտակման համար: ԿԲ-ն այդ միջոցների մնացորդների դիմաց պետությանը կվճարի շուկայական տոկոսադրույքով, որն էլ հավելյալ օժանդակություն կդառնա բյուջետային ծախսերի սեզոնայնությունը հարթելու համար: Ամենակարեւորը՝ ՊԿՊ-ների վերաբաշխման ընթացքում տոկոսադրույքների քաղաքականությանն անցնելն է: Փաստենք, որ ՊԿՊ-ների շուկայում տարաբնույթ ստվերային գործարքների մասին խոսում են գրեթե բոլորը: Իսկ տոկոսադրույքների շատ բարձր լինելը ստեղծում է փակ շրջան՝ հանրապետությունում կա որոշակի փող, բայց այդ փողը չի դառնում ներդրում արտադրության մեջ, այլ դարձյալ պտտվելով ֆինանսական շուկայում, կրկնապատկում է իր ծավալները, կամ, ինչպես ձեւակերպեց պատգամավոր Գագիկ Թադեւոսյանը՝ «Հայաստանում փողով փող են աշխատում», իսկ տնտեսությունն անկում է ապրում:

Տիգրան Սարգսյանը նշեց, որ ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը պետք է աճուրդների անցկացման ժամանակ սահմանի տոկոսադրույք՝ մտապահելով ՊԿՊ-ների տեղաբաշխման ծավալները, ի հետեւանս ներքին պարտքի սպասարկման ծախսերը կկրճատվեն, եւ ՊԿՊ-ների 35 տոկոսանոց եկամտաբերությունը կնվազի, դրան զուգընթաց կնվազի նաեւ միջին շուկայական տոկոսադրույքը:

Ֆինանսների նախարար Լեւոն Բարխուդարյանը փորձեց հարթել թեժացող բանավեճը՝ հորդորելով ԿԲ-ին զերծ մնալ տարբեր տիպի ճնշումներից, բայց չկարողացավ հերքել այն մեղադրանքները, թե ֆինանսների նախարարությունը սեփականաշնորհման միջոցներից գումարներ է վերցնում՝ փակելու ընթացիկ ճեղքվածքները: ՊԿՊ-ների շուկայում կարճաժամկետ բարձր եկամտաբերության պարտատոմսեր թողարկելով՝ պատճառ է դառնում շուկայական կայուն բարձր տոկոսադրույքի պահպանմանը, թեեւ Լեւոն Բարխուդարյանը հավաստիացրեց, որ իրենք արդեն որոշել են անցնել 1,5–3 տարվա արժեթղթերի թողարկման, ինչպես նաեւ սահմանել ՊԿՊ-ների կայուն տոկոսադրույքներ: Ինչ վերաբերում է գանձապետարանին, ապա Լեւոն Բարխուդարյանը կարծում է, թե դեռեւս վաղ է օրենքի ընդունման մասին խոսելը: Դրամի փոխարժեքի կուրսը, նրա պնդմամբ, արհեստական է, որի հետեւանքով կառավարությունը 6 մլրդ դրամ է կորցրել՝ միջազգային վարկերը դրամի վերածելու ընթացքում: Բյուջեի մասին օրենքով սահմանված էր 543 դրամ 1 դոլարը, բայց իրականում եղավ շուրջ 535, սղաճը 8 տոկոս էր, եղավ 2:

Տիգրան Սարգսյանին պատգամավոր Լեոնիդ Հակոբյանը փորձեց բերել քաղաքական դաշտ, բայց ԿԲ նախագահը դիվանագիտորեն զգուշավոր էր. Հայաստանի ֆինանսական եւ վարկային անվտանգությունը, համեմատած մնացյալ՝ տնտեսական, քաղաքական անվտանգության ոլորտների հետ բարվոք է, բայց ցանկալիից հեռու է, եւ կան ռիսկեր, թե ով կկանխի այդ ռիսկերը՝ պարզ կդառնա բյուջետային քննարկումների հետագա ընթացքից: Հուսադրող է, որ ծածկադմփոցի ժանրը դուրս է մղվում օրակարգից:

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Հայաստանի երբեմնի ծաղկուն արդյունաբերության «մեջքը կոտրվել է», բայց ոչ ամբողջովին

Սկիզբը էջ 1

Վերջիններիս գերակշիռ մասը, գիտնականների կարծիքով, բոլորովին անտեղյակ է արտադրության կազմակերպումից, մարքեթինգից ու տնտեսվարումից: Այդ ամենի արդյունքում, սեփականաշնորհված ձեռնարկությունների սեփականատերերը, որոնց գեղարվեստական ձեւակերպումն է՝ «վաուչերական աչքակապությամբ եւ հունցված մաֆիական փիլիսոփայությամբ սեփականատեր դարձածներ», քամուն են տվել արտադրական կարողությունները, ձեռնարկությունների գերակշիռ մասը ուղղակի թալանվել է եւ արդեն անհնար է վերականգնել: Հավաքված մասնագետներից ոմանց կարծիքով վերջիններիս նկատմամբ պետք է վերացվի սահմանադրությամբ երաշխավորվող «սեփականությունը սրբություն է ու անձեռնմխելի» սկզբունքը, եւ բոլոր մեղավորները, որոնք «կոտրեցին» ՀՀ երբեմնի ծաղկուն արդյունաբերության մեջքը, պետք է ենթարկվեն քրեական պատասխանատվության: Ուրիշներն առաջարկեցին չանդրադառնալ կատարվածին եւ նոր էջ բացել: Ընդհանուր հուզական մթնոլորտում հնչեցին նաեւ մի քանի խոսուն փաստեր. Հայաստանի երբեմնի հզոր գիտատեխնիկական ներուժը քայքայվել է, հարյուրավոր մասնագետներ լքել են հանրապետությունը, դրան գումարած՝ բուհերի հնարավոր շրջանավարտները, որոնց մասնագիտական մակարդակը տարեցտարի ընկնում է, լրացնում են մասնագետ-գործազուրկների շարքերը: Միայն ճարտարագիտական համալսարանը տարեկան ավարտում են մոտ 2000 ուսանողներ, որոնցից ոչ մեկը վերջին 6–7 տարիներին եւ չի ընդունվել աշխատանքի՝ ուղղակի աշխատատեղ չլինելու պատճառով:

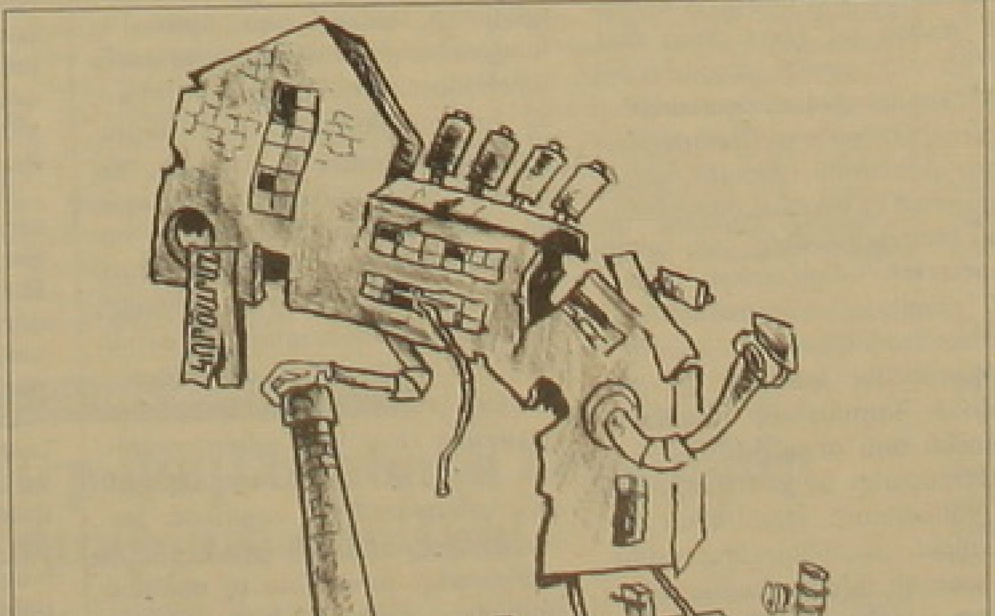

Մինչդեռ, ըստ նույն համալսարանի ամբիոնի վարիչ Միրզաբեկյանի հաշվարկների, Հայաստանում խորհրդային տարիներին կառուցվել է մոտ 3600 գործարան ու արտադրամաս, այսօր եթե դրանցից յուրաքանչյուրն աշխատեր գոնե 5 տոկոսով, ապա մոտ 170 հազ. մասնագետներ կունենային աշխատանքի հնարավորություն: Հատուկ շեշտվեց նաեւ ներկրվող արտադրատեսակների մասին, այն արտադրատեսակների, որոնք ժամանակին արտադրվում էին Հայաստանում եւ այսօր էլ կարող են վերականգնվել: Ինչ վերաբերում է այսօր գոյատեւող հայրենական արտադրություններին, ապա դրանք, հավաքված մասնագետների բնորոշմամբ, «պարզունակ եւ փաստորեն արդյունաբերություն չկոչվող քերունկի, գարեջրի, խմիչքների, ծխախոտի արտադրություններն են, որոնք զովազդելը կսազեր 19-րդ դարի վերջին, բայց ոչ 21-րդ դարի սկզբին»:

Արդեն քանի տարի շարունակ իրար հաջորդող կառավարություններն այդպես էլ չկարողացան ներկայացնել ՀՀ արդյունաբերության առաջնահերթությունները: Ներկաները ցավով նշեցին, որ ներկայիս ծրագիրը եւս բացառություն չէ, որի «Արդյունաբերություն» մասում դարձյալ բերվում են հիմնական դրույթներ, չեն առանձնացվում առաջնահերթ, բազային ճյուղերը: Այս եւ այլ բողոքների հետ, իհարկե, մասնագետները ունեն կոնկրետ առաջարկություններ: Որոշվեց ՀՀ արդյունաբերության առաջնահերթ ճյուղերի վերաբերյալ նախագիծ ներկայացնել ՀՀ նախագահին, վարչապետին ու ԱԺ նախագահին: Արդեն իսկ պատրաստ նախագիծը ներկաների կողմից գնահատվեց խիստ հուզական եւ առաջարկվեց լրամշակելով դարձնել տեխնիկապես, տնտեսապես ու վիճակագրական տվյալներով հիմնավորված, անդրադառնալ առավել կոնկրետ առաջնահերթ արտադրական ճյուղերին եւ օրենսդրությանը: ՀՀ գիտատեխնիկական ներուժը տրամադրված է հաստատակամորեն եւ պատրաստ է պայքարել մինչեւ վերջ ՀՀ արդյունաբերական երբեմնի հզոր դեմքի վերականգնման համար: Դրա համար թերեւս կստեղծվի մի մշտական գործող կառույց, որը պայքարը կհասցնի մինչեւ վերջ, կվերականգնվի արդյունաբերությունը, ոտքի կկանգնի տնտեսությունը եւ «կառավարության օգնությամբ Հայաստանից դուրս մղվեն մաֆիան ու անօրինական գործողությունները»:

Հանդիպման վերջում ներկաների խնդրանքով ելույթ ունեցավ ՀՌԱԿ ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը եւ հիմնականում խոսեց տնտեսության եւ քաղաքականության փոխկապակցվածության մասին: Նրա կարծիքով, արդյունաբերողներն ու գիտատեխնիկական մտավորականությունը պետք է փորձեն քաղաքական կազմակերպությունների միջոցով իրենց խնդիրները առաջադրել եւ լուծել:

ԿԱՊԵՐ

Հայ-սլովակյան առաջին բիզնես-համաժողովը

Առայժմ միայն ծանոթությունների ու շփումների մակարդակով

Սլովակիայի կառավարական պատվիրակության հետ երկօրյա այցով Հայաստան ժամանած մոտ 30 արդյունաբերական, առեւտրային եւ ֆինանսատնտեսական այլ ձեռնարկությունների ղեկավարները երեկ հանդիպեցին հայ գործընկերների հետ: Հայտարարված բիզնես-համաժողովը կարելի է համարել առայժմ ծանոթությունների ու փոխադարձ համագործակցության հետաքրքրությունների որոշման հանդիպում: Սլովակ եւ հայ գործարարներին եւ արդյունաբերողներին ողջունեցին ու արդյունավետ աշխատանք մաղթեցին Սլովակիայի արտգործնախարար Էդուարդ Կուկանը, էկոնոմիկայի նախարար Լյուբոմիր Հարախը եւ ՀՀ արդյունաբերության ու առեւտրի նախարար Կարեն Ճշմարիտյանը. վերջինիս հորդորը, ուղղված հյուրերին ու տեղացի գործարարներին, հնչեց բավականին հստակ. «Հույս ունենք, որ այս համաժողովը կտա ավելի կոնկրետ արդյունքներ» եւ նախանշեց հայ-սլովակյան տնտեսական համագործակցության մի քանի ոլորտներ էներգետիկա, մեքենաշինություն, նավթի ու գազի, թղթի, էլեկտրոնային արդյունաբերություն, ինչպես նաեւ շինարարություն, առեւտուր եւ տուրիզմ: Ըստ նախարարի, Սլովակիան կարող է լինել Հայաստանի համար մի հարթակ դեպի Եվրոպա, իսկ Հայաստանը դեպի Միջին Արեւելք ու Պարսից ծոց: Իհարկե, համագործակցության հավանական ոլորտները նախանշվում են, բայց այսօրվա դրությամբ ամենահրատապը էներգետիկան է, ինչով լրջորեն հետաքրքրված են սլովակները, որի ապացույցը 32 սլովակյան ձեռնարկությունների մեջ էներգետիկ ոլորտը ներկայացնողների գերակշռությունն է: Սլովակիայի եւ Հայաստանի ատոմակայանները շահագործում են նույնատիպ էներգաբլոկներ. սլովակները մասնավորապես առաջարկում են պահեստային մասերի փոխանակում եւ անվտանգության փորձի փոխանակում: Կա նաեւ առաջարկություն Երեւանի ՋԷԿ-ի մատակարարման հարցերի վերաբերյալ: Սլովակյան պատվիրակության մեջ կան նաեւ մի քանի տուրիստական եւ առեւտրական ընկերություններ Հայաստանի հետ ապրանքաշրջանառությունն ու արտահանման-ներմուծման տեսականին ընդլայնելու առաքելությամբ: Սլովակիայի եւ Հայաստանի միջեւ տնտեսական կապերը գործարար մակարդակով այսուհետեւ կհամակարգեն երկու երկրների առեւտրաարդյունաբերական պալատները, որոնց միջեւ երեկ կնքվեց գործակցության համաձայնագիր: Հիշեցնենք նաեւ, որ նախորդ օրը կարեւոր համաձայնագրեր էին ստորագրել Հայաստանի եւ Սլովակիայի արտգործնախարարներ Վ. Օսկանյանն ու Է. Կուկանը, ինչպես նաեւ Սլովակիայի էկոնոմիկայի նախարար Լ. Հարախն ու ՀՀ արդյունաբերության ու առեւտրի նախարար Կ. Ճշմարիտյանը: Ըստ ամենայնի, հայ-սլովակյան տնտեսական համագործակցության համար արդեն կան նաեւ քաղաքական նախադրյալներ, եթե նկատի ունենանք, որ Սլովակիայի կողմից փոխանցվել է ՀՀ արտգործնախարարի Սլովակիա կատարելիք պատասխան այցի եւ Հայաստանում Սլովակիայի պատվո հյուպատոս ունենալու մասին առաջարկները:

Գ. Մ.

Նավթային եւ այլ խաղեր

Նավթի խնդիրը եւ Հայաստանը

Մեկնաբանում է քաղաքագետ Հակոբ Հակոբյանը

Վերջին հարյուրամյակի ընթացքում նավթը դարձավ ոչ միայն տնտեսական, այլեւ կարեւորագույն քաղաքական գործոն: Անշուշտ, պայմանները թելադրում է տնտեսությունը, սակայն վերջինի պահանջներն իրականացնում է քաղաքականությունը, որն էլ, հանուն մենաշնորհության եւ փողի, չի խորշում միջոցներից դիվանագիտական ճնշումից, ռազմական միջամտությունից եւ այլնից: Հարավային Կովկասի տարածաշրջանում, ինչպես հայտնի է, մեծ տերությունները նավթային հետաքրքրություն ունեն, ինչն էլ մեծապես պայմանավորում է նրանց քաղաքականությունը եւ դիրքորոշումները բախումնային կետերում: Ասացվել է այնպես, որ նավթային ծրագրերը չեն շրջանցում նաեւ Հայաստանը, որի մասնակցությունն այդ ծրագրերին անհրաժեշտաբար ցանկալի է որոշ երկրների: Իսկ թե հիշյալ մասնակցությունն ինչ եղանակներով եւ ինչ պայմաններով է իրականացվելու, ինչպես նաեւ նավթային մենաշնորհության պատմական գործընթացի մասին առհասարակ, մանրամասնում է քաղաքագետ Հակոբ Հակոբյանը:

Նավթի գործոնը

– Պրն Հակոբյան, նավթը տարեցտարի ավելի ու ավելի հզոր հաղթաթուղթ է դառնում այսպես կոչված նավթատեր երկրների ձեռքին: Նավթն այսօր քաղաքականություն է թելադրում: Մի՞շտ է այդպես եղել:

– Ոչ, նավթի արդյունաբերական խոշոր չափերով արտահանումը ծավալվեց 19-րդ դարի վերջին եւ 20-րդի դարասկզբին, երբ արդեն հայտնագործված եւ կիրառության էր մտել ներքին այրման շարժիչը, մասնավորապես՝ դիզելային շարժիչը: Սկզբնական շրջանում արդյունահանման մեծ կենտրոն էր Մ. Նահանգները, սակայն, ինչպես հայտնի է, նավթային պաշարներն այնտեղ անխնա շահագործվեցին եւ արագորեն հայտնվեցին սպառման եզրին: Նավթը սկսեց լայնորեն արտահանվել եւ Բաքվում: Իսկ դրանից էլ վաղ, դեռեւս հին ժամանակներում Միջագետքի ժողովուրդները կենցաղում օգտագործում էին անապատային կիզիչ արեւից երկրակեղեւի ճաքերից դուրս հոսած նավթը:

Նավթի տնտեսական նշանակությունն առաջին գնահատողներից էր թուրքահայ նավթային ինժեներ Գալուստ Գյուլբենկյանը, որի ընդարձակ զեկուցագիրն Իրաքի նավթային պաշարների մասին հիմք դարձավ այդ հարուստ հողերի սեփականացմանն ու արդյունավետ օգտագործմանը:

Այնուհետեւ, Առաջին համաշխարհային պատերազմի նախաշեմին, նավթը գործածության մղվեց ռազմական ասպարեզ, երբ այն ժամանակ դեռեւս նախարար Ուինսթոն Չերչիլի նախաձեռնությամբ անգլիական նավատորմում ողջ վառելանյութը՝ քարածուխը փոխարինվեց հեղուկով՝ նավթով:

Այստեղից էլ, ըստ էության, սկսվեց նավթային արդյունաբերության վերելքը եւ նավթի գործոնի ներմուծումը ռազմաքաղաքական ոլորտ: Պատահական չէ, որ նավթը, նիկելի արդյունաբերությունից հետո, երկրորդ ամենամեծանշանակված «արտադրանքն» է համաշխարհային շուկայում: Միանգամից պարզ դարձավ, թե ինչպիսի հզոր լծակ կարող է ծառայել նավթը, սակայն ոչ թե դրա հանքահորերով հարուստ երկրների ձեռքում, այլ այն օտար տերություններին, որոնք հսկայական միջոցներ են ծախսում տարածքներ հետազոտելով, հում նավթն արտահանելով, վերամշակելով եւ վաճառելով: Իսկ նման «շռայլությունն», բախտի բերմամբ, նավթով հարուստ երկրները հիմնականում չէին կարողանում իրենց թույլ տալ: Նավթն ընդարձակ շուկա է պահանջում, այնինչ այդ երկրները մեծ մասամբ գաղութացված էին եւ զարգացման ոչ բարձր աստիճանին էին գտնվում: Այսպիսով, նավթարդյունաբերության ոլորտն արագորեն դարձավ մի քանի խոշոր մենաշնորհությունների (որոնք, որպես երեւույթ, սկսել էին ձեւավորվել դարասկզբին) «սեփականությունը», դրանց թվում էին նաեւ «Բրիթիշ փեթրոլիում» եւ Ռոքֆելլեր ընտանիքին պատկանող «Ստանդարտ օյլ» ընկերությունները: Համաշխարհային շուկան 20-ական թթ. արդեն բաժանված էր սրանց միջեւ:

– Որքա՞ն է կազմում նավթ ունեցող երկրների շահույթն այդ մենաշնորհության պայմաններում:

– Շահույթի իրավունքի նվաճումն այս ոլորտում եղել է երկարատեւ գործընթաց, որը հաճախ նույնիսկ ազգային-ազատագրական պայքարի ձեւ է ընդունել: Սկզբում այդ երկրները սեփական նավթային հարստությունից ստանում էին չնչին տոկոսներ, սակայն հետզհետե անկախանալով՝ ձեռք բերեցին հում նավթի վաճառքից ստացված եկամտի կեսը տնօրինելու իրավունք, թեպետ օտարերկրյա ընկերություններն առաջվա պես էժան էին գնահատում տեղական աշխատուժը, իսկ վերամշակված նավթի վաճառքից հիշյալ երկրները, մնալով անմասն, ոչինչ չէին ստանում: Արեւմտյան տերությունները ցանկացած միջոցներ էին կիրառում՝ իրենց դիրքերն այդ երկրներում պահպանելու: Օրինակ, Մ. Նահանգները շահագրգռված էր արաբական երկրների (ուր նաեւ միապետություններ են մնացել) պահպանողական կարգերը պաշտպանելու, քանի որ նավթով հարուստ այդ տարածքներում չպիտի կորցներ ձեռք բերած իրավունքները: Ի վերջո, նավթի արդյունահանման մեխանիզմը նաեւ քաղաքական կայուն իրավիճակ է պահանջում:

Ներկայումս բնական նավթը, որպես ազգային հարստություն, պատկանում է տվյալ երկրին, իսկ օտարերկրյա ընկերությունները հանդես են գալիս որպես գնորդ՝ տնօրինելով միայն վերամշակված նավթի վաճառքից ստացված շահույթը:

Կասպիական նավթը եւ Բաքու-Ջեյհան նավթամուղը

– Ադրբեջանն անընդհատ շահարկում է Արեւմուտքի հետաքրքրությունը կասպիական նավթի հանդեպ: Ներկայումս շրջանառության է մղված Բաքու-Ջեյհան նավթամուղի կառուցման ծրագիրը, որը քննարկվեց նաեւ ԵԱՀԿ ստամբուլյան գագաթաժողովում: Միաժամանակ կարծիքներ են հնչում, որ Ադրբեջանն իրականում չունի այնչափ նավթ, որքան ներկայացնում է եւ որքանն անհրաժեշտ է հսկայական խողովակաշարը լցնելու...

– Այսօր ոչ ոք չի կարող միանշանակորեն հայտարարել, թե կասպիական նավթի իրական պաշարները որքան են, թեպետ օտարերկրյա մասնագետների կողմից տարբերաբար հետազոտություններ են տարվում: Նավթի պաշարների անբավարար քանակության մասին գնահատականներ տարբեր աղբյուրներով հնչել են ռուս եւ ամերիկացի հետազոտողներից: Այս կարծիքները կհերքվեն, եթե հսկայական ծախսեր պահանջող այդ ծրագիրը ֆինանսավորվի միջազգային կազմակերպությունների կողմից դրանով իսկ չմնալով լոկ քաղաքական աջակցություն ու մրցակցություն բարձրացրած մի հեռանկարի կարգավիճակին:

Նավթամուղի շուրջ իրոք հետաքրքիր իրավիճակ է առաջացել: Ինչպես հայտնի է, անհամաձայնություններ են ծագել Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան երթուղու վրացական կողմի եւ Բաքվի միջեւ: Բացի այդ՝ նավթամուղի ներկայիս երթուղու տարբերակն ամենեւին ձեռնտու չէ Ռուսաստանին:

Սակայն, մինչ հարցի այս մասին անդրադառնալը, հիշենք ԽՍՀՄ-ը, երբ Կասպից ծովն ընդհանուրի սեփականությունն էր: Միասնական պետության փլուզման պես ծովափնյա 5 երկրներ Ռուսաստանը, Ադրբեջանը, Ղազախստանը, Թուրքմենստանը, ինչպես նաեւ Իրանը, բախվեցին մի մեծ խնդրի ինչպե՞ս «տեղաբաշխել» կասպիական հարստությունը: Չէ՞ որ մինչ այժմ էլ, նախ եւ առաջ, ճշգրտված չէ Կասպիցի կարգավիճակը, որը ծովի պես մեծ է եւ աղահամ ջրով, սակայն լճի պես չունի ելք դեպի օվկիանոս: Ծովի կարգավիճակը հաստատվելու դեպքում հիշյալ երկրներից յուրաքանչյուրին սահմանվելու է ազգային ջրերի տարածք ափից հաշված 12 մղոն երկարությամբ: Բայց քանի որ Կասպիցի կարգավիճակն ու, ըստ այդմ էլ, տնօրինման իրավունքը ճշգրտված չէ, Ադրբեջանը չարաշահում է այդ փաստը: Սա ոչ մեկ անգամ է ի հայտ բերել Թուրքմենստանի բացահայտ դժգոհությունը, Իրանի եւ Ռուսաստանի դիրքորոշումն էլ հայտնի է: Ինչ վերաբերում է Ղազախստանին, ապա այդ երկիրն ավելի հավասարակշռված քաղաքականություն է վարում, քանզի իր նավթը Եվրոպա եւ Մ. Նահանգներ տեղափոխելու համար նպատակ ունի օգտվել Կասպիցի հատակով Բաքու տանող նավթամուղից՝ այսպիսով միանալով ադրբեջանական նավթի արտահանմանը:

Հատկապես այն երկրների առջեւ, որոնք չունեն ելք դեպի բաց ծով, վաղ թե ուշ լրջորեն ծառանում է նավթի տեղափոխման եղանակների եւ երթուղիների հարցը: Խողովակաշարերի կիրառումն, անշուշտ, ավելի նախընտրելի եւ պակաս ծախսատար է, քան հեղուկանավերը: Իսկ խողովակաշարերի անցկացման համար նման դեպքերում «գործածվում» է նաեւ հարեւան երկրների տարածքը:

– Կարծիքներ կան, որ չի բացառվում Հայաստանի մասնակցությունն այս ծրագրին:

– Ադրբեջանի եւ Թուրքիայի համար ամենակարճ, հետեւաբար ֆինանսական տեսանկյունից շահեկան երթուղի կլիներ Հայաստանով անցնող տարբերակը՝ Մեղրիից Նախիջեւան եւ Թուրքիա: Սակայն Հայաստանի համար առաջին հայացքից տնտեսապես ձեռնտու մասնակցությունը նավթամուղի ծրագրին միաժամանակ քաղաքական մեծ բարդություններ է պարունակում: Հայաստանին անընդհատ գայթակղում են մասնակցության հեռանկարով, բայց անհրաժեշտ է նախ ճշգրտել՝ որքա՞ն է գինը, որ նավթամուղի դիմաց պիտի «վճարենք» Թուրքիային ու Ադրբեջանին: Սա նշանակում է վերացնել Նախիջեւանի շրջափակումը, որ իրականացվել է ի պատասխան Հայաստանի շրջափակման: Ի դեպ, նույն Նախիջեւանի խնդիրը կծագի նաեւ Թեհրան-Փոթի երկաթուղու տարբերակի դեպքում, սա եւս նախատեսվում է անցկացնել Նախիջեւանով: Քանի դեռ Հայաստանի տնտեսական շրջափակումը շարունակվում է, հիշյալ տարբերակներն անընդունելի են:

Առավել կարեւոր եւ վտանգավոր է, որ նման ծրագրերն անխուսափելիորեն չեն շրջանցելու Մեղրին, որի ռազմավարական մեծ նշանակության մեջ հերթական անգամ համոզվում ենք: Մեղրիում ասես ամփոփված է ողջ Հայաստանը, քանի որ այդ հողակտորն, ըստ էության, կարող ենք համարել միջանցք՝ միմյանց «հոգեհարազատ» երկու երկրներն առանձնացնող: Մեղրիով է իրականացվում մեր կարեւորագույն տնտեսական կապն Իրանի հետ, Ռուսաստանի համար եւս Մեղրին ռազմավարական նշանակություն ունի: Ի դեպ, չմոռանանք, որ տնտեսական այս ծրագրերի ենթատեքստում էլի մի վաղեմի նպատակ են հետապնդում՝ Ռուսաստանին մեկուսացնել եւ «վտարել» Կովկասից: Չէ՞ որ ռուսներն էլ կասպիական նավթի ծրագրին իրենց մասնակցության տարբերակն ունեն: Այդ տարբերակը կառուցվում է Նովոռոսիյսկ-Թբիլիսի-Բաքու-Ջեյհան երթուղու հիմքին, ինչն ինքնըստինքյան նշանակում է ռուսական դիրքերի եւ հայերի հետ նրանց համագործակցության ամրապնդում այս տարածաշրջանում. կարճ ասած՝ կասպիական նավթին առնչվող ծրագրերի վերահսկողություն, ինչի հետեւանքով էապես կնվազի Թուրքիայի (որը հեռու է Կասպից ծովից, թեպետ մոտ է Միջերկրականին) դերակատարումը: Բնականաբար, քանի դեռ ռուսները զբաղված են չեչենների դեմ պատերազմելով (հաղթանակի դեպքում նրանք էլ ավելի շահեկան ու կարճ երթուղիներ կմշակեն, որովհետեւ Չեչնիան այդ առումով «հարմար» տեղում է գտնվում), Թուրքիան ու Ադրբեջանը շտապում են:

Նավթամուղի կարճ եւ հարմար ճանապարհ է Իրանից Թուրքիա անցնողը, սակայն այս դեպքում էլ նավթամուղը Թուրքիայի սահմանը պիտի հատեր քրդաբնակ տարածքում, եւ խողովակաշարի անվտանգությունն ապահովված չէր լինի: Ինչ վերաբերում է մեր մասնակցությանը, ապա այդ տարբերակում էլ ենթադրվում է, որ նավթամուղին «տրամադրված» Մեղրիի որոշակի հատվածն անվտանգության ապահովման նպատակով հանձնվելու է հիշյալ երկու երկրների վերահսկողությանը: Արդյոք սա անուղղակիորեն, ինչո՞ւ չէ, նաեւ՝ ուղղակիորեն չի՞ կենսագործում «տարածք տարածքի փոխարեն» Գոբլի երբեմնի տարբերակը՝ այսօր եւս ոչ պակաս անհանդուրժելի, քան երբեւէ: Համենայն դեպս, այս ծրագրում լիովին առարկայական առաջարկ է հնչում՝ Ղարաբաղը շրջափակման փոխարեն: Թուրքիան եւ Ադրբեջանը բազմիցս հայտարարել են, որ Հայաստանի շրջափակումը կվերացվի միայն այն պահից, երբ կարգավորված կլինի ղարաբաղյան հակամարտությունը: Կարգավորման եղանակներն էլ տարբեր են լինում՝ ընդունելի եւ անընդունելի... Թեպետ նավթը մեծապես պայմանավորում է քաղաքական զարգացումները ողջ աշխարհում, այդուհանդերձ, ամենակարող չէ:

ՄԱՐԻՆԵ ԲԱԲԱՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

Բարեգործություն... բինգոյի տոմսակներով

Մաշտոցի պողոտայում, ժամանակակից արվեստի թանգարանի հարեւանությամբ մի բինգո-խաղատուն է գործում: Երեւանը ողողած բինգոների եւ կազինոների խորապատկերում նոր խաղատան բացվելն, անշուշտ, զարմանալի չէ: Զարմանալին այն է, որ ժամը 12-ի մերձակայքում, նույնիսկ սառնամանիքին, այս բինգոյի կողքին թոշակառու կանանց ու տղամարդկանց մի խումբ է հավաքվում (երբեմն երիտասարդներ էլ են պատահում): Հնարավորին չափ հարմար տեղավորվում են ու սպասում: Ոմանք (հիմնականում տղամարդիկ) թերթ են կարդում, մյուսները (հիմնականում տատիկներ) արագ-արագ ինչ-որ բան են գործում, մի քանիսն էլ պարզապես ասում-խոսում են, քննարկում նախորդ օրվա անցուդարձը, իշխանությունների արած-չարածը, չեչենական պատերազմը, Հայաստանի եւ Ռուսաստանի ապագան, փորձի փոխանակման կարգով «բացահայտում» չվճարվող թոշակներով գոյատեւելու գաղտնիքները...

Ասենք, թոշակառուների «իրար գլուխ» հավաքվելն էլ ինքնին զարմանալի չէ: Զարմանալին բինգոյի սերտ հարեւանությունն է, որը, թվում է, ընդհանուր եզր չունի իրար արդեն դեմքով ճանաչող, նույնիսկ մտերմացած ծերունիների հետ: Սակայն պարզվում է՝ ունի, այն էլ՝ անմիջական: Քաղաքի մյուս խաղատները՝ չգիտեմ, բայց այս մեկը «լարված» աշխատանքային օրվա ընթացքում նաեւ... բարեգործությամբ է զբաղվում. մերձակա շենքերից (հեռուներից եկողներ էլ կան) հավաքված տատիկ-պապիկներին իրենց բախտն անվճար փորձելու հնարավորություն է տալիս՝ յուրաքանչյուրին բարեհոգաբար բինգոյի մեկ տոմսակ տրամադրելով:

Եթե բախտները բերում է եւ տոմսակի վրա 3 շարքով դասավորված 15 թվերի շարքերից մեկը (5 թիվ) զուգադիպում է խաղը վարողի հայտարարած թվերին, խաղացողները 2000 դրամ են շահում: Եթե բախտները շատ է բերում, եւ «բռնացնում» են բոլոր 15-ը, ապա շահույթն անհամեմատ բարձր է լինում՝ 8000 դրամ, ինչը, բնականաբար, հաճախ չի պատահում: Դատելով այն բանից, որ անվճար բինգոյի սիրահարների թիվը չի պակասում, շահումներ այնուամենայնիվ լինում են, իսկ թոշակառուների համար 2000 դրամն էլ շոշափելի գումար է:

Ինչ վերաբերում է բինգոյին, ապա այս խաղն, ինչպես խաղատան տնօրենն է ասում, հարուստի խաղ չէ. տոմսաշարը (6 տոմսակ), հաճախորդների խտությունից կախված, 100-150 դրամ արժե, այնպես որ «խաղատնային» բարեգործությունը բավական էժան է՝ 20-25 դրամ յուրաքանչյուր «Ունչի» հավաքելով, սակայն կարեւորը երեւույթն է: Հարկ է, որ բարեգործությունը Հայաստանում արմատներ ձգի, հատկապես հիմա, երբ չքավորությունն սպառնում է հիմնահատակ ավերել մեր հասարակության երբեմնի հոգեւոր բոլոր արժեքները:

Սակայն խաղատներն էլ այսօր, ծեւավորված պատկերացումներին հակառակ, գերշահույթներ չեն ապահովում: Հայաստանում դեռեւս գոյատեւող շատ օբյեկտների պես սրանք էլ հազիվ ծայրը ծայրին են հասցնում: Ամենամսյա հաստատագրված վճարները «խեղդում» են նաեւ խաղային բիզնեսը (խոսքն, իհարկե, կազինոների մասին չէ), կասկածի տակ դնում «գործը» շարունակելու նպատակահարմարությունը, եւ խաղատների տերերն էլ երկընտրանքի առջեւ են՝ շարունակե՞լ, թե՞ չշարունակել, ինչպես խաղացողներն են երեւս ծանրութեթեւ անում՝ խաղա՞լ, թե՞ չխաղալ: Ի դեպ, խաղում են երբեմն տնով-տեղով՝ երեխաներին նույնպես մասնակից դարձնելով ընտանեկան բյուջեն կողմնակի եկամուտներով համալրելու ջանքերին:

Դժվար է անցման շրջանի Հայաստանում «գլուխ պահելը», նույնիսկ՝ բարեգործությամբ զբաղվող բինգոների համար...

Լ. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Ռուսները չեն ուզում... «վագր թամբել»

Ձգտում են պարզապես սպանել նրան

Միացյալ Նահանգների պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթի եռօրյա պաշտոնական այցը Մոսկվա՝ Վլադիմիր Պուտինին «շոշափելու», փետրվարի 2-ին ավարտվեց: «Երկաթյա տիկինը», որը սովոր չէ ճանապարհը զիջել քաղաքական ընդդիմախոսին, Մոսկվա էր եկել ակնհայտ «հարձակողական» տրամադրությամբ, ռուսներին «տեղը դնելու» վճռականությամբ: Դրա վկայությունը մոսկովյան հողին ոտք դնելու պահից ի վեր նրա կատարած բավական կոշտ հայտարարություններն էին, մասնավորապես՝ չեչենական հարցի կապակցությամբ: Օլբրայթն այդ առթիվ կծու նկատեց, թե «ռուսներն ուզում են վագր թամբել»: Ենթատեքստը հասկանալի է՝ նման բան դեռ ոչ մի Քաջ Նազարի իրականում չի հաջողվել, ռուսներին էլ չի հաջողվի: Ավա՜ղ, տկն Օլբրայթի այս պատկերավոր արտահայտությունը վկայում է միայն, թե նա որքա՜ն վատ գիտե... հայ ժողովրդական բանահյուսությունը, կոնկրետ՝ մեր հանրահայտ «Քաջ Նազար» հեքիաթը: Մինչդեռ ռուսները, ինչպես երեւում է, այդ հեքիաթը լավ են «յուրացրել»: Ինչո՞ւ «թամբել», եթե կարելի է... սպանել: Սպանված վագրից էլ ավելի անվնաս կենդանի՞:

Դե, իսկ ավելի լուրջ՝ ռուսների մարտավարությունն անփոփոխ է, նրանք վճռականորեն ոչնչացնում են չեչեն գրոհայիններին: «Ամերիկայի ձայնը» համառ հետեւողականությամբ չեչեն ահաբեկիչներին քնքշորեն անվանում է մերթ «անջատողականներ», մերթ «ապստամբներ», մերթ նույնիսկ՝ «հայդուկներ»: Այս վերջինը գոնե հայերիս համար սուրբ է, հայդուկը մեր նույն ֆիդային է: Բայց ի՞նչ ընդհանուր բան կարող է լինել իր հայրենիքի ազատության, իր հարստահարվող ու բռնադատվող ժողովրդի արժանապատվության համար ինքնազոհաբերման սխրանքի ելած անձնազոհ հերոսների եւ սեփական ժողովրդի գլխին իսկ պատուհաս դարձած, նրան միջնադարյան խավարամոլության ժամանակները հետ քաշող կրոնական մոլեռանդների արյունարբու ոհմակների միջեւ, որոնք ի հավելումն վերակենդանացրել են ամենաիսկական ստրկությունն ու ստրկավաճառությունը (պատանդների համատարած հափշտակություններն ու փրկագին պահանջելը), միանգամայն անմեղ մարդկանց բնակելի շենքերի պայթեցումները, գերիների խոշտանգումները: Դեռ պետություն չդարձած՝ իրենց տարածքը վեր են ածել միջազգային ահաբեկիչների, թմրամոլների, մաքսանենգության ու զանազան «կեղտոտ փողերի» տարանցիկ «միջանցք», տարածաշրջանի հարեւան ժողովուրդների դեմ ագրեսիայի հենակետ: Սա ազգային-ազատագրական պատերազմ չէ, անկախության պայքար չէ, այդ գաղափարների անամոթ շահարկումով Ռուսաստանի տարածքում բռնի ուժով քրեապետություն ստեղծելու, Կովկասից ռուսներին «դուրս մղելու», Ռուսաստանի ամբողջականության խախտման ու նրա կործանման սկիզբը դնելու հեռագնա նպատակների կենսագործման փորձ է, ուրիշ ոչինչ: Ով ով, ՌԴ նախագահի պաշտոնակատար Վլադիմիր Պուտինը հասկանում է դա եւ վայելելով սեփական ժողովրդի մեծամասնության աջակցությունը, հենվելով ազգային-հայրենասիրական ուժերի վրա՝ ձգտում է կանխել աղետը: Ահա ինչու Պուտինի համար ավազակը մնում է ավազակ, նրան ոչնչացնելու մարտավարությունը՝ միակ ընդունելին: Եվ այստեղ է, որ տկն Օլբրայթի մանգաղը քարին է առնում: Պուտինը զիջումների հակված չէ: Այս «կամրջին» տկն Օլբրայթը բախվեց իրենից ոչ պակաս համառ «այծի», եւ երկուսն էլ խոհեմաբար ետ-ետ գնացին՝ խուսափելով «ջուրն ընկնելուց», ասել է թե՝ ռուս-ամերիկյան հարաբերությունները հանուն չեչենների վատացնելուց: Ավելի վաղ էլ այդպիսի հեռանկարն անհավանական էր թվում, քանզի գերտերությունների հարաբերություններում փոքր ժողովուրդների ճակատագիրը միշտ էլ «մանր դրամի» դեր է խաղում, իսկ ահա Պուտինի եւ Օլբրայթի հանդիպումից հետո այս իրողությունն առավել ակնհայտ դարձավ: Կողմերն ընդամենն արձանագրեցին, որ տվյալ խնդրում «յուրաքանչյուրը մնում է իր կարծիքին», եւ վերջ (նույն կերպ երկուսն էլ անդրդվելի մնացին հակահրթիռային պաշտպանության նոր համակարգեր ծավալելու ԱՄՆ-ի վարչակազմի ծրագրերի հարցում): Բայց այդ ամենը չխանգարեց, որ բանակցողները մնան ոչ միայն «արձանագրային» բարեկրթության շրջանակներում, այլեւ անձնական համակրանք դրսեւորեն միմյանց նկատմամբ: Թերեւս, Պուտինն անմիջապես «զինաթափեց» զրուցակցին, ամենասկզբից ընդգծելով, թե «Ռուսաստանն ԱՄՆ-ին համարում է իր գլխավոր գործընկերը»: «Արտաշնչված» Օլբրայթին այլ բան չէր մնում, քան երկուստեք «անկեղծ» զրույցի շարունակումը նախատեսված 1-ի փոխարեն՝ 3 ժամից ավելի: Կարելի է չտարակուսել, որ զրույցը «ծանր» լինելու դեպքում շատ ավելի վաղ կընդհատվեր: Իսկ Օլբրայթի կարծիքը Պուտինի մասին՝ կարող է շատ վճռական լինել ԱՄՆ-Ռուսաստան հետագա հարաբերությունների համար, Օլբրայթի հետ Վաշինգտոնում հաշվի են նստում:

Այս ամենն, իհարկե, առաջին տպավորությունն է, պետք է սպասել երկու երկրների հարաբերությունների հետագա զարգացմանը: Օլբրայթ-Պուտին բարյացակամ հանդիպման համապատկերում խիստ անսպասելի էր Իրաքից մաքսանենգաբար նավթ արտահանելու կասկածանքով ԱՄՆ-ի պահականավերի կողմից ռուսական «Վոլգա-Դնեպր» հեղուկանավի կալանման փաստն արդեն Օլբրայթի Մոսկվայից մեկնելու հաջորդ օրն իսկ: Սա աննախադեպ միջադեպ է, որ կարող է լուրջ բարդությունների տեղիք տալ: Սակայն եթե Օլբրայթը հանուն երկու երկրների հարաբերությունների Պուտինին փաստացի «ձեռքերի ազատություն» շնորհեց Կովկասում, պատժամիջոցների դիմելու ոչ մի ակնարկ չանելով, ապա Մոսկվան էլ կարող է զոհաբերել մաքսանենգ նավի անձնակազմի ճակատագիրը՝ «ձեռքերը լվանալով» նրանցից եւ անտեղյակության հայտարարություն անելով՝ ՄԱԿ-ի հայտարարած էմբարգոյի խախտման ողջ պատասխանատվությունը դնելով... նավատերի կամ վարձակալների վրա:

Ի վերջո, երկու երկրներն էլ պատրաստվում են լուրջ քաղաքական փորձության՝ նախագահական ընտրությունների: Հազիվ թե Վաշինգտոնը շահագրգռված լինի Պուտինին խանգարել՝ նախագահ ընտրվելու, ինչը կանխորոշված կարելի է համարել: Իսկ ահա Պուտինը, իր հերթին, դժվար թե ձգտի բարդություններ ստեղծել դեմոկրատների հաղթանակի համար ԱՄՆ-ում, որոնց ամենահավանական թեկնածուն ներկայիս փոխնախագահ Ալբերտ Գորն է՝ Ռուսաստանի «հին բարեկամը» եւ առնվազն կանխատեսելի գործիչը: Նրանք, ովքեր հասկանում են, որ «Պուտինը գալիս է երկար ժամանակով» (ՕՐՏ-ի մեկնաբան Միխայիլ Լեոնտեւի արտահայտությունն է), չեն կարող չուզենալ, որ նույնքան «երկար ժամանակով գա» նաեւ... Գորը:

Իսկ թե սրանցից ով ի՞նչ «ռուս» կանի, ինչպիսի՞ «վագրեր կթամբի» կամ դեռ կսպանի՝ ապագայի խնդիր է...

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՀԱՐԵՎԱՆ ԵՐԿԻՐ

Երբ ժողովրդի հավատը հաղթում է բռնատիրությանը

Իրանի Իսլամական հեղափոխության 21-րդ տարեդարձի առիթով

Իրանի Իսլամական հեղափոխության պատմական իրադարձություններից ընդամենը մի տարի առաջ շահական Իրանը տարածաշրջանի հզորագույն ռազմական պետությունն էր, իր բանակի եւ օդային ուժերի հզորությամբ աշխարհում դասվելով 5-րդ տեղը: Իրանյան արյունարբու «Սավաք» գաղտնի ծառայությունը աշխարհի բոլոր անկյուններում գործակալների ու վարձու մարդասպանների ցանցեր ուներ, որոնք սպանություններ, կասկածելի մահեր, պայթեցումներ, առեւանգումներ էին իրագործում ամենազոր շահի քաղաքական հակառակորդների դեմ: Փեհլեւի դինաստիան, միլիարդավոր դոլարների հասնող շարժական ու անշարժ հարստություններ էր կուտակել երկրում գործող դրամագլուխների մեծ մասը հանձնելով ամերիկյան բանկերի քմահաճ տնօրինությանը: Իրանի տարածքը վեր էր ածվել լրտեսական, ահաբեկչական, ռազմական գործողությունների մի բազայի՝ հարեւան երկրների, պետությունների ու ժողովուրդների դեմ:

Ահա այսպիսի իրավիճակում լցվեց ժողովրդի համբերության բաժակը, անխուսափելի դարձնելով հեղափոխությունը: Բանտերի, կախաղանների, տանջարանների, աքսորների մեջ կոփված հեղափոխական ղեկավարները, գլխավորությամբ Իմամ Խոմեյնիի, որն աքսորից ղեկավարում էր միլիոնների ապստամբությունը ընդդեմ բռնատիրության, կեղեքումի ու անարգանքի, անվերջանալի թվացող մղձավանջի, անցան գործի:

Ժողովրդային ցասման դեմ անզոր գտնվեց Շահը, որն ստիպված եղավ հեռանալ Իրանից, հույս ունենալով նախորդ անգամվա նման արտասահմանից հետագայում վերադառնալ եւ հաշվեհարդար տեսնել ըմբոստացողների հետ, վերագրավել կորցրած գահը: Սակայն բոլորին հստակ դարձավ, որ արդեն իսկ անօգուտ էր ամեն փորձ՝ կասեցնելու պատմության անխուսափելի ընթացքը՝ Հանրապետության հաստատումը: 1979 թ.-ի փետրվարի 1-ին երկարամյա աքսորից տուն վերադարձավ Իմամ Խոմեյնին, որին Թեհրանի օդակայանում ու «Բեհեշթ Զահրա» նահատակների գերեզմանատանը դիմավորեց շուրջ 8 միլիոն իրանցիների բազմությունը: Միայն տասն օր էր հարկավոր, որպեսզի Շահպուր Բախտիարի խամաճիկ վարչակարգը կործանվեր եւ հաստատվեր Իրանի Իսլամական Հանրապետություն:

Պետականության հաստատման եւ ամրապնդման մեջ երիտասարդ հանրապետությանը գերմարդկային ճիգեր էր հարկավոր՝ վերջ տալու երկրում տիրող անիշխանությանը, օտար տերությունների գործակալների քայքայիչ աշխատանքներին եւ ապա Արեւմուտքի դրդմամբ Իրաքի ագրեսիայի կասեցմանը: Հարյուր հազարավոր զոհերի, բյուրավոր հաշմանդամների տառապանքի եւ արյան գնով երկիրը փրկվեց զավթումից ու կործանումից:

Ժողովրդի հանդեպ իր մարդկային վսեմ առաքելությունը ավարտած Իմամ Խոմեյնին անվերադարձ մեկնեց աշխարհից, նրա փառավոր շիրիմը վերածվեց ուխտավայրի միլիոնավոր ընչազուրկների, տառապյալների ու չքավորների համար, որոնք նրան հայր էին համարում:

Հեղափոխության նպատակներն ու առաքելությունը շարունակեցին իրականացնել Իմամի քաղաքական ու կրոնական հետեւորդները, հանձինս նախագահներ Ռաֆսանջանիի ու Խաթամիի, Իրանի հեղափոխության հոգեւոր առաջնորդ Խամենեիի: Երկարամյա տնտեսական ու քաղաքական շրջափակումից հետո այսօր Եվրոպայի ու աշխարհի ավելի քան 120 երկրներ մշակութային, տնտեսական, դիվանագիտական ու քաղաքական լայն կապեր են պահպանում Իրանի հետ: Հայաստանը Իրանի հնագույն հարեւանը, կարեւոր տեղ է գրավում Իրանի հետ համագործակցող տարածաշրջանի երկրների ու պետությունների մեջ: Այնպես որ, հակառակ Արեւմտյան ռազմաքաղաքական ու տնտեսական շատ ուժերի ծրագրերին, հայ-իրանական հարաբերությունները անքակտելի են ու անպառակտելի, որովհետեւ երկու երկրների ճակատագրերը միշտ էլ կապված են եղել միմյանց հետ:

Հ. ՄՈՍԿՈՓՅԱՆ

Իրաքը պատժամիջոցները գերադասում է ՄԱԿ-ի տեսչական հանձնաժողովներից

ԷԼ ՔՈՒՎԵՅԹ, 3 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Չորեքշաբթի օրը այսպիսի հայտարարություն է արել Իրաքի կառավարության փոխվարչապետ Թարեկ Ազիզը. «Քանի դեռ պատժամիջոցներն ուժի մեջ են մնում, դրանք ավելի հեշտ է տանել, քան հանձնաժողովները: Մենք արդեն մեկ անգամ բաց ենք թողել նրանց, այլեւս դա չի լինի», հայտարարել է նա Բաղդադում հորդանանյան պատվիրակության հետ կայացած հանդիպման ժամանակ, որը մարդասիրական օգնություն էր հասցրել Իրաքի մայրաքաղաք: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, Իրաքի կառավարության փոխվարչապետը հաստատել է, որ Իրաքը չի ընդունի ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի դեկտեմբերյան բանաձեւը նրա ներկայիս տեսքով, որով նախատեսվում է ՄԱԿ-ի զինվորական փորձագետների վերադարձ երկիր: «Ցանկացած ոք, ով կընդունի այդ բանաձեւը, հիմար է, քանի որ այն պահանջում է ավելին, քան տալիս է», հայտարարել է նա:

ԱՄՆ-ը միջուկային նոր սպառնալիքներ է կանխատեսում

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 3 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Միացյալ Նահանգներն առաջիկա 15 տարում կարող են բախվել միջուկային սպառնալիքի այնպիսի երկրների, ինչպիսիք են Հյուսիսային Կորեան, Իրաքը եւ Իրանը: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, այս մասին Սենատում հայտարարել է Կենտրոնական հետախուզական վարչության տնօրեն Ջորջ Թենեթը: «Հաջորդ 15 տարում մեր քաղաքները կհայտնվեն այն սպառնալիքի դեմ հանդիման, որը կրում են ավելի լայն շրջանակի երկրներ՝ Հյուսիսային Կորեայի, հնարավոր է Իրանի, հավանաբար Իրաքի միջուկային բալիստիկ հրթիռները, ասել է Թենեթը: Որոշ դեպքերում (սպառնալիքը կծագի) բնական տեխնոլոգիական զարգացման հետեւանքով, այլ դեպքերում՝ որպես ուղղակի արտասահմանյան օգնության հետեւանք»:

BRITISH AIRWAYS

Երեք զույգերի սուրբ-վալենտինյան երազանքը իրականություն դարձավ

Վեց հոգի երեք զույգեր, Սուրբ Վալենտինի օրն իրենց երազանքն իրականացած կտեսնեն շնորհիվ «Բրիտիշ էրուեյզի» եւ Հայ FM ռադիոկայանի, որոնց կազմակերպած մրցույթն ամփոփվեց փետրվարի 3-ին, ժամը 18-ին:

«Աշխարհում որտե՞ղ կուզենայիք անցկացնել Սուրբ Վալենտինի օրը ձեր սիրած էակի հետ» մրցույթին, որ օրական մի քանի անգամ հայտարարվում էր Հայ FM-ի եթերով, արձագանքեցին շատերը: Նրանց գրած նամակ-պատասխաններն այնքան գեղեցիկ էին, սրամիտ, անկեղծ, սրտառուչ ու խելացի, որ սկզբնապես հայտարարված «Բրիտիշ էրուեյզի» մրցանակներին՝ անվճար 3 զույգ տոմս դեպի աշխարհի ցանկացած վայր, Հայ FM ռադիոկայանի տնօրենությունն իր կողմից ավելացրեց նոր մրցանակներ՝ գարնանային հանգիստ Սեւանի «Ֆլամինգո» լողափ-մոթելում եւ զույգ կազմակերպիչների կողմից տրամադրված պայուսակներ որպես քաջալերական մրցանակներ:

Եվ այսպես, ժյուրիի՝ «Բրիտիշ էրուեյզի» տարածաշրջանային մենեջեր Դուգի Դուգլասի, Հայաստանում գործադիր տնօրեն Աստղիկ Հովակիմյանի, Հայ FM-ի տնօրեն Անահիտ Թարխանյանի եւ դիջեյ Սեդրակ Դավիթյանի որոշմամբ առաջիկա փետրվարի 14-ին «Բրիտիշ էրուեյզի» օդանավով իր սիրած աղջկա հետ Լոնդոն կմեկնի Արեն Բաքլումյանը՝ այցելելու իր սիրելի քրոջը, Իտալիա կմեկնի Աստղիկ Անտոնյանն իր նշանածի հետ, իսկ Արմեն եւ Ռազմիկա Ալավերդյանները կայցելեն Լոնդոն՝ «դիտելու փողոցներն ու թանգարանները»:

«Դժբախտաբար, մրցանակները շատ սահմանափակ էին՝ բավարարելու բոլոր այն նամակագիրներին, որոնք մասնակցեցին մրցույթին եւ որոնք արժանի են ամեն գովասանքի, ասաց Հայաստանում, Վրաստանում եւ Թուրքմենստանում «Բրիտիշ էրուեյզի» մենեջեր Դուգի Դուգլասը: Մենք հիացած ենք նամակագիրների ինքնուրույն մտքերով, ռոմանտիզմով, ստեղծագործական ոգով»:

ԲՐԻՏԻՇ ԷՐՈՒԵՅԶ
ՆՐԲՈՒՆԻ ԳՐԱՍԵԼՅԱՆ

ԱԶԳ

Մշակոյթ

— 3 տարի սովորել ես Լենինգրադի Գեղարվեստի ակադեմիայում, ի՞նչ հուշերով եւ ի՞նչ «ավարով» վերադարձար այնտեղից...

— Ավարո՞վ... լավ ասացիր ավարով: Իրոք ավարով վերադարձա: Ես այնտեղից վերադարձա համաշխարհային կերպարվեստի իմացությամբ, ճանաչմամբ, արդեն կայացած նկարիչ վերադարձա: Ավարս այնքան մեծ էր, որ ինձ անմիջապես հրավիրեցին մեր ինստիտուտում դասավանդելու. դա քսանհինգ տարի առաջ էր...

Լավ, դու ծնվել ես Քաղոց ամսվա Արեգ օրը, իսկ ե՞րբ է ծնվել նկարիչ Փարավոնը:

— Լենինգրադյան շրջանն ինձ համար լրիվ մի կյանք էր: Ես ոչ միայն այնտեղ ուսում առա, այլեւ կրթվեցի ու դաստիարակվեցի բազմակողմանիորեն, ձեւավորվեցին քաղաքացու եւ արվեստագետի համար խիստ անհրաժեշտ հատկանիշներ: Ես այսօր մի քանի հիացմունքով եմ հիշում մեր սերնդին, որը ձգտում էր ոչ միայն սովորել, այլեւ ուսումնասիրել, խորապես յուրացնել ամեն ինչ... Ես այնտեղ ոչ միայն հասկացա, այլեւ համոզվեցի, որ մենք ապրում ենք մեր նորագույն պատմության ոսկե դարում:

Դարասկզբի մեծ ոճրագործությունից առաջ եւ հետո մեր ազգը ծնել է հանճարներ: Փոքր ժողովուրդ ենք, բայց տես ինչ ենք տվել աշխարհին... Սարյան, Չարենց, Սարոյան, Խաչատրյան, Համբարձումյան... Շարունակե՞մ... Ես համոզված եմ, որ դեռ մեր պատմաբանները կվերադառնան պատմության այս ոսկե շրջանին, հանճարներ ու տաղանդներ ծնող մեր ազգային միջավայրին:

Իսկ ինչ վերաբերում է լենինգրադյան իմ միջավայրին, ապա թե քաղաքը, թե Գեղարվեստի ակադեմիան ինքնին մի հսկայական փորձադաշտ էին, որտեղ ես ձեռք բերեցի շատ բան...

Ուսումնառության շրջանում շատ էի կրկնօրինակում: Սակայն սովորելով նկարիչ չես դառնա, չէ: Նկարիչը ծնվում է:

Մանկավարժական գործունեության քսանհինգ տարիների ընթացքում ես միշտ նվիրվել եմ իմ գործին, իմացածս, ձեռք բերածս անմնացորդ հաղորդել սաներիս, իմ ուսանողներին սովորեցրել եմ ճիշտ նկարել եւ նրանց մեջ դաստիարակել ձգտում: Ես կարեւորում եմ մարդու մեջ Աստծո տված շնորհը եւ նրա մեջ եղած ձգտումը: Սակայն այսօր ես գոհ չեմ եղածով, պետք է շատ ավելին անել: Բայց չգիտեմ միջավա՞յրն է պատճառը, թե՞ մեր այսօրվա կյանքի իրավիճակը, այս սերնդի մեջ մարած, կամ խաթարված է շատ բան...

Իմ ասած ոսկե այդ դարում, դարավերջին անկախությո՛ւն, պետականությո՛ւն ունեցանք: Բայց իմ պատկերացրած անկախությունն էլ, պետականությունն էլ սա չէր: Շատ ու շատ բաներ խաթարվեցին այս ճանապարհին:

Մանկավարժական գործը դասավանդելը ես համարել եմ միշտ ավելի բարդ աշխատանք, քան ստեղծագործելը, սակայն այն երբեք չի եղել երկրորդ պլանում. ես ամեն օր ստեղծել եմ ինչ-որ գործ, շարունակել եմ կիսատ թողած աշխատանք, ամեն օր մի բան արել եմ նոր գնացել ինստիտուտ, առանց նկարելու ես չեմ պատկերացնում իմ օրը... Որովհետեւ ստեղծագործական պրոցեսը քո մեջ կրած պիտի մտնես լսարան, դու տալու, հաղորդելու լիցքավորում պիտի ունենաս, որովհետեւ դու գործ ունես ուսանող-ինքնատիպ մարդու հետ. եթե դու էլ ինքնատիպ չեղար, նա կդադարի քեզ հավատալ:

Պարզ ասեմ, ես մանկավարժական գործունեությունն ու իմ ստեղծագործական պրոցեսը իրարից չեմ բաժանում: Դրանք դիտում եմ մեկ ամբողջության մեջ, հենց որ բաժանեցի, ուրեմն պետք է մեկն ու մեկից հրաժարվեմ:

— Մտնում ենք հենց նոր բացված ցուցահանդես եւ դեռեւս հեռվից սկսում ենք ճանաչել այս կամ այն նկարչի աշխատանքը: Նախկինում ես քո նկարները ճանաչում էի դեռեւս հեռվից, գունային երանգների օգնությամբ, հետո, երբ արդեն ավելի մոտիկից ճանաչեցի քո արվեստը, ըմբռնեցի քո մաներան՝ աշխատանքի կոմպոզիցիան, ներքին ինտելեկտը, կատարողական կուլտուրան... Քո կարծիքով՝ ո՞րն է սրանցից առաջնայինը:

— Վերջինը: Ես չեմ բացառում ոչ գույնը, ոչ էլ կոմպոզիցիան: Բայց կատարողական կուլտուրան իր ողջ մտածողությամբ, դա էլ հենց նկարչի ձեռագիրն է, որը ճանաչվում է հեռվից: Իսկ դրան հասնելու համար ես քիչ եմ համարում Աստծո տված շնորհը: Կարեւորում եմ աշխատանքը: Միայն համառ աշխատանքի շնորհիվ դու ճանաչման կհասնես... Հարկավոր է ճիշտ եւ շատ աշխատել: Այդ պրոցեսում էլ աստիճանաբար ինքդ քեզ գտնում ես: Ասացի, որ ուսանողական տարիներին շատ էի ընդօրինակում, կրկնօրինակում: Նկարում էինք համաշխարհային մեծերին, ուսումնասիրելով նրանց, մենք խորացնում էինք մեր մասնագիտական ունակությունները: Պրոֆեսիոնալիզմի ճանապարհին ձեռագրի հստակեցումը անհրաժեշտ պայման է:

— Մտնելով երրորդ հազարամյակ, ընդունված է հարցնել, թե ի՞նչ հույսեր, ի՞նչ սպասելիքներ ունես... Ես մի փոքր այլ կերպ ձեւակերպեմ: Այսօրվա մշակութային կյանքը քեզ բավարարո՞ւմ է: Քո կարծիքով, ի՞նչ ձեռքբերումներով կմտնենք գալիք դար:

— Միանշանակ ասեմ, որ ես չեմ գնալու իմ երկրից: Վստահ ու հաստատ եմ ասում: Ասում եմ, ոչ թե հայրենասիրության կոչելով, այլ դուրսը լավ ուսումնասիրած մարդու համոզմամբ: Արտասահմանը ինձ համար շրջագայելու ձգողականություն ունի, բայց ոչ բնավ ապրելու:

Ես էլ եմ դժգոհ, դժգոհ եմ եւ մշակութային կյանքի անտերությունից, եւ այսօրվա ապրելակերպից: Կանգնած ենք անդունդի եզրին, իսկ մեր իշխանավորները... Այսպիսի ժողովրդավարություն չես ստեղծի, թեկուզ նոր հազարամյակ մտնենք, թեկուզ դարը փոխվի...

Ես լավատես մարդ եմ, բայց կողմնակից եմ խելամիտ լավատեսության: Չերազենք, թե դարը փոխվելով, մեր վիճակը կլավանա: Եվ ահա օրեցօր ահագնացող այս աղքատության մեջ կարո՞ղ է մշակույթ զարգանալ... Հիվանդացել է մշակույթը լուրջ հիվանդությամբ, եւ ինչպես աղքատ ժողովուրդը չի կարողանում օգտվել դեղորայքի, բժշկության թանկ հաճույքից, այնպես էլ նրա ապաքինումն է անհուսալի դարձել:

Ես կարոտախտով չեմ տառապում, անցածը էլ ետ չի գա, եւ լավ է: Բայց ի՞նչ ներկայացումներ էին բեմադրվում, ի՞նչ ֆիլմեր էին նկարահանվում... Եվ դեռ քննադատում էինք, չէինք հավանում, այսօր նայում ենք հիացմունքով, կարոտով... Որովհետեւ շրջապատված ենք անճաշակությամբ, լսում ենք անճաշակ երաժշտություն, նայում ենք անճաշակ հաղորդումներ ու ֆիլմեր... Մեր խոսքն էլ դարձել է մի տեսակ անճոռնի, շռայլ, վերամբարձ, բառեր-գովասանք, բառեր-կեղծավոր... Ու չենք մտածում, որ վիրավորում ենք մարդու ինքնասիրությունը, նա հո գիտի, որ ինքն արժանի չի դրան, թեեւ գլուխը կախ լսում է...

Եվ այս քաոսից մեզ կարող է հանել միայն պետական, ազգային լուրջ ծրագիրը մեր երկրի կյանքով լրջորեն մտահոգված այրերի ղեկավարությամբ:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

Աստծո տված շնորհով

Գեղանկարիչ Փարավոն Միրզոյանի կես դարը

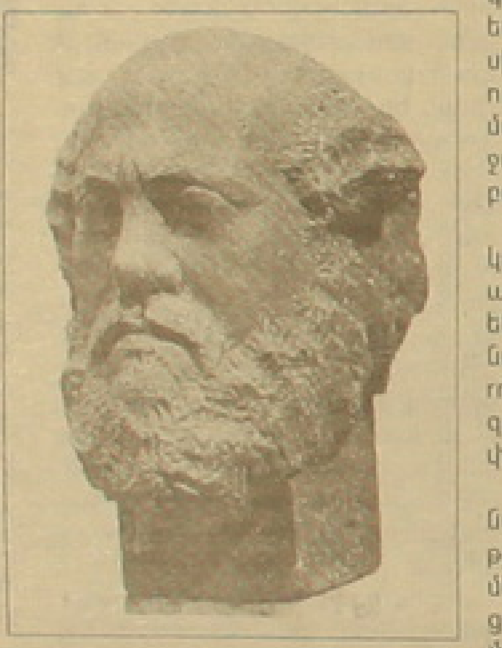

Փարավոն Միրզոյանի դիմաքանդակը
Գործ Գետիկ Բաղդասարյանի

ԱՀԱԶԱՆԳ

Վարուժան Կարապետյանի անունը կրող թանգարանի գոյությունը վտանգված է

Երեւանի բուժվերականգնողական եւ սթրես կենտրոնում մեծ թվով ազատամարտիկներ են բարելավել իրենց առողջական վիճակը: Պատերազմի ծանր տարիներին այստեղ բուժվում էին նաեւ արցախցի ազատամարտիկներ: Կենտրոնում իրենց առողջական վիճակն են վերականգնել նաեւ հաշմանդամ քաղաքացիները: 1993 թ. բուժհիմնարկում, որպես սոցիալական մասնագետ, աշխատանքի է անցել Սեդա Հարությունյանը: Նա սոցիալական բազմաթիվ խնդիրներ է լուծել՝ միաժամանակ նպաստելով բուժման գործընթացի լավագույնս կազմակերպմանը: Երկու տարի անց թերապիայի բաժանմունքում սկսեց գործել հոգեւոր-մշակութային վերականգնողական սրահը: Իսկ 1997 թ. կենտրոնի կինոդահլիճը, որը նպատակին չէր ծառայում, տրամադրվեց Սեդա Հարությունյանին: Բարեկարգման որոշակի աշխատանքներ կատարելուց հետո ստեղծվեց թանգարան, որն ազատամարտիկների նախաձեռնությամբ 1999 թ. վերանվանվեց Վարուժան Կարապետյանի անունով:

Հանրապետությունում առաջին անգամ ստեղծվել է մի թանգարան, որը միաժամանակ իրականացնում է թե բուժական-վերականգնողական եւ թե գեղագիտական ծրագրեր: Պարբերաբար այստեղ են հրավիրվում գիտության եւ մշակույթի գործիչներ, հոգեւորականներ ու ստեղծագործական համույթներ, որոնք իրենց նպաստն են բերում բուժման ընդհանուր գործին: Բազմաթիվ գեղագիտական աշխատանքների հետ միասին այստեղ ցուցադրված են նաեւ Վարուժան Կարապետյանի՝ Ֆրանսիայի բանտում ստեղծած գեղանկարները, որոնք հեղինակի առաջարկությամբ թանգարանի անվանակոչության առիթով ուղարկվել են հարազատների միջոցով:

Թվում էր, թե ամեն ինչ բնականոն ընթացքի մեջ է, բայց ժամանակն իր հետ այլ խնդիրներ առաջադրեց: Բուժհիմնարկի տնօրենությունը որոշել է թանգարանին մեկ այլ փոքր սենյակ հատկացնել (հավաստի աղբյուրներից տեղեկացանք, որ դահլիճի համար ամսական պահանջվել է 170 հազար դրամ վարձավճար, որը չգիտես թե որտեղից պետք է գոյանա), իսկ նախկին կինոդահլիճն օգտագործել այլ նպատակներով: Մինչդեռ, դեռեւս 1998 թ. ազատամարտիկները դիմել էին Վազգեն Սարգսյանին (նա շատ էր կարեւորում թանգարանի գոյությունը)՝ թանգարանին աջակցելու նպատակով: Մեկ տարի անց, պրն Սարգսյանի մակագրությամբ, ՀՀ պաշտպանության նախարարության կողմից 500 ԱՄՆ դոլար պետք է հատկացվեր 300 քմ դահլիճի ձեւավորման համար (դրանով նախատեսվում էր ցուցասեղանների եւ ցուցապահարանների ձեռքբերում): Սակայն նշված գումարը դեռեւս չի հասել հասցեատիրոջը, քանի որ մինչեւ օրս լուծված չէ դահլիճի հարցը: Թանգարանը պահպանելու, վերջինիս ինքնուրույն գործունեության վավերացման խնդրանքով վիրավոր ազատամարտիկներն ու հաշմանդամները, մտավորականության անվանի ներկայացուցիչները բազմիցս դիմել են պետական տարբեր ատյաններին ու այրերին՝ ՀՀ սոցապնախարարին, Ազգային ժողովի պետաիրավական, ազգային անվտանգության, պաշտպանության ու ՆԳ հանձնաժողովներին եւ այլն, ինչպես նաեւ ՀՀ վարչապետին եւ ԱԺ նախագահին բաց նամակով («Ավանգարդ», 21 սեպտեմբերի, 1999 թ.) հանդես են եկել մամուլում:

Ի՞նչ է սպասվում վերջապես սոցիալական կենտրոն-թանգարանին, ո՞րն է ստեղծված իրավիճակից դուրս գալու ելքը. դեռեւս անորոշ է: Չնայած դրան, թանգարանն ապրում է լիարյուն կյանքով: Պարզապես մնում է հուսալ, որ կհաղթի ազգային սթափ մտածելակերպը: Հավատալ, որ հնարավորինս պայմաններ կստեղծվեն, եւ օտարերկրյա բանտերում տառապող Վարուժան Կարապետյանի անունը կրող ոգեղեն ուժի թանգարանը կկարողանա իրագործել մարդկանց հոգեւոր ուժ եւ կորով պարգեւելու իր յուրօրինակ առաքելությունը: Միայն թե բարի գործը հաղթության իր բարձունքը երբեւէ չգիջի:

ՆԵԼԼԻ ՄԱՆԱԿՅԱՆ

Այնթապը չընդհատվող երազ է

Աշխարհի տարբեր երկրներում սեփական գործ հիմնած, հաջողություններ գրանցած Բուզանդ Մարգարյանը կրկին հայացքն ուղղեց դեպի Հայաստան:

— Հետեւած եմ բոլոր իրադարձություններուն: Վերջին բաժանումես ետք, կըսեն շատ բան փոխված է. պատեր փլած են, արձաններ փշրված, դրոշակներ փոխված, հողեր ազատագրված: Մեր սերունդի, մեզմէ ետք եկողներու համար՝ Մուսալեռ, Նոր Հաճըն, Նոր Եդեսիա, Նոր Խարբերդ, Նոր Այնթապ պատմությունները կինոպատումներու պես կհնչեն. պաշարում, կռիվ, գաղթ, դաշնակից, դավաճանություն, որեւէ երկրում հանգրվանելու վկայական եւ շարունակվող կյանք:

Բուզանդ Մարգարյանը գիտի, որ Այնթապում երբեք այնթապցի չի ապրել: Բայց ապրում է Այնթապ անունը, որը ծննդավայրի ուժ ունի: Նա ասաց, որ Այնթապը մի փոքրիկ Հայաստան է պատկերացնում եւ պատմեց իր հատուկ առաքելության մասին:

— Այնթապը Կիլիկիայի Աթենքն էր: Բազմաթիվ եկեղեցիներով, կրթասիրաց պաշտամունքով: Այնթապում գործում էին վարժարաններ, բժշկական թեքումով քոլեջ: Գաղթից հետո ալ Հալեպի մեջ կյանք առին Կիլիկյան եւ Կրթասիրաց վարժարանները:

Բուզանդ Մարգարյանը Հայաստան է եկել Այնթապի դպրոցը վերանորոգելու համար: Այդ գաղափարը հավանության է արժանացել Հայաստանի կառավարությունում:

Բուզանդ Մարգարյանը մեծ տեղ է տալիս նաեւ ազգային տուրքի գաղափարին եւ մի առաջարկ արեց. «Ամեն հայ, որ երկրի մեջ ալ ըլլա, եթե ամուսնացած է՝ իր ամուսնության օրը պարտականություն ունենա հայկական ֆոնդին նվերներ տալու: Իսկ եթե ամուսնացած չէ, իր ծննդյան օրը ըլլա նվիրատվություն մատուցելու օրը»:

Բուզանդ Մարգարյանի հետ պտտվում ենք Այնթապի հերոսամարտի հուշակոթողի շուրջը. նա նորից դրվագներ է ներկայացնում հերոսամարտի օրերից, երբ այնթապցիների միաբանության առջեւ խոնարհվում էր թշնամին:

— Այնթապը մնացած է հեռու-հեռավոր, անտեսանելի հորիզոնին, դարձած է հեքիաթ: Սակայն Այնթապը չընդհատվող երազն է, որ մեզի հետ կտանինք ամեն տեղ:

Կարեւոր առաքելությամբ Հայաստան եկած Բուզանդ Մարգարյանին առողջություն ու կամքի ուժ մաղթենք իր ցանկությունն իրականացած տեսնելու համար:

ՆԱՆԵ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՕՐԱՑՈՅՑ

Փետրվարի 4

- 1688 թ. ծնվել է ֆրանսիացի գրող Պիեռ Մարիվոն, որի առաջին ավանտյուրիստական վեպը վերաբերում է այդ ժամանակներում գործող գրական սալոններին: Հետագայում գրողն իր հայացքներով հարում է վաղ շրջանի լուսավորչականներին: Իսկ կյանքի եւ ստեղծագործության հասուն շրջանում Մարիվոն ստեղծում է իրապաշտական-հոգեբանական վեպի ժանրը:
- 1746 թ. ծնվել է լեհ քաղաքական գործիչ Թադեուշ Կոստյուշկոն, որը մարտնչել է Հյուսիսային Ամերիկայում: Վերադառնալով հայրենիք, նա կազմակերպեց եւ գլխավորեց ազգային-ազատագրական շարժումը: Ռուսական, ավստրիական եւ պրուսական բանակները քանիցս ջախջախիչ հարվածներ են հասցրել լեհական բանակին, եւ պարտությունից հետո Կոստյուշկոն ստիպված կրկին հեռանում է հայրենիքից:
- 1881 թ. ծնվել է ֆրանսիացի նկարիչ Ֆերնան Լեժը: Մեկ անգամ չէ, որ նա խոստովանել է իմպրեսիոնիստների հետ իր ստեղծագործական առնչությունների մասին:
- 1906 թ. ծնվել է ռուս բանաստեղծուհի Ագնիա Բարտոն, որի ստեղծագործական աշխարհը երեխաներն են: Նրա չափածո գործերով դաստիարակվել են շատ սերունդներ: Բանաստեղծուհին բարության, արդարության է կոչում երեխաներին:
- Հին հայկական տոմարով Արաց ամսվա Մարգար օրն է:
- Պահք:

ՆԱԻՐԱ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

ՀՀ սեփականաշնորհման նախարարությունը հրավիրում է մասնակցելու հետեւյալ բաց բաժնետիրական ընկերությունների պետական սեփականություն հանդիսացող բաժնետոմսերի (34 տոկոս) աճուրդին

	Ընկերության անվանումը	Հասցեն	Ընկերության բաժնետոմս. ընդհանուր քանակը (հատ)	Վաճառվող բաժնետոմսերի քանակը (հատ)	Մեկ բաժնետոմսի վաճառքի մեկնարկային գինը (հատ)	ՀՀ կառավար. որոշմամբ պետ. բաժնեմասի (34 տոկոս) սահմանված (հատ)	Տեղեկատվ. (Ազդագրի) հրատ. օրը գինը (դրամ)	Աճուրդի օրը
1	2	3	4	5	6	9	7	8
1.	«Ագրոտեխսպասարկում» ԱՄ-ի Ապարանի շրջանային միավորում ԲԲԸ	Արագածոտնի մարզ Ապարան, գ. Քուչակ	3802	1292	3400	4392800	25.01.00	18.02.00
2.	«Ագրոտեխսպասարկում» ԱՄ-ի Բաղրամյանի շրջանային միավորում ԲԲԸ	Արմավիր, Բաղրամյանի շրջ., Մյասնիկյան ավան	1936	658	3100	2039800	25.01.00	18.02.00
3.	Երեւանի «Բերրիություն» ԲԲԸ	Երեւան, Հաղթանակ թաղամաս, թաղ. 1, շ. 46	2009	683	2900	1980700	25.01.00	18.02.00
4.	«Ագիմուս» ԲԲԸ	Երեւան, Ահարոնյան 2	1042	354	2600	920400	25.01.00	18.02.00
5.	«Փորձարարական գործարան»	Երեւան, Մոլդովական 43	1588	540	4200	2268000	25.01.00	23.02.00
6.	«Բերրիություն» ԱՄ-ի Նաիրիի շրջանային միավորում ԲԲԸ	Կոտայքի մարզ, ք. Եղվարդ Երեւանյան խճուղի 1	2269	771	2500	1927500	25.01.00	23.02.00
7.	«Բերրիություն» ԱՄ-ի Իջեւանի միջշրջանային բազա ԲԲԸ	Տավուշի մարզ, գ. Ազատամուտ	3543	1204	3700	4454800	25.01.00	23.02.00

Աճուրդի վերաբերյալ լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար դիմել ՀՀ սեփականաշնորհման նախարարության աճուրդի կենտրոն հետեւյալ հասցեով՝ Երեւան, Սայաթ-Նովա 8, հեռ. 56-02-64, 52-15-60:

ՀՀ սեփականաշնորհման նախարարությունը մրցույթով եւ բաժնետոմսերի ազատ բաժանորդագրությամբ մասնավորեցման է ներկայացնում

N	Ձեռնարկության անվանումը	Հասցեն	Գործունեության տեսակը	Մասնավորեցման ձեւը	Մասնավորեցվող գույքի գնահատվ. արժեքը (հազ. դրամ)	Մասնավորեցվող գույքի նվազ. գինը (%) (հազ. դրամ)	Մասնավորեցվող բաժնետոմսերի քանակը (հատ)	Պարտավորությունները (հազ. դրամ)	Տեղեկատ. (Ազդագիր) հրապար	Մասնավորեցման սկիզբը	Մասնավորեցման ավարտը	Զբաղեցրած հողատարածքը
1	«Վանաձորի «Հաց» գործարանի» N2 արտադրամաս» ՊՓԲ-ի գույք	ք. Վանաձոր, Աղայան 73		մրցույթ		49750			22.12.99	22.12.99	25.02.00	0.2 հա
2	«Վանաձորի «Հաց» գործարանի N19 արտադրամաս» ՊՓԲ-ի գույք	ք. Վանաձոր, Նարեկացու 71		մրցույթ		37000			22.12.99	22.12.99	25.02.00	0.1 հա
3	«Դավթաշենի հացի գործարան» ՊՓԲԸ	ք. Երեւան, գ. Դավթաշեն, փ. 7, շենք 51	հացաբուլկեղենի արտադրություն	ԲԱԲ	29480	25%	29480	1057	15.01.00	24.01.00	28.02.00	0.22 հա
4	«Ճամբարակի ԲՕՒՏՍ» ՊՓԲԸ	Գեղարքունիք, Ճամբարակ, Թումանյան 1	բեռնաուղեւորափոխադրում	ԲԱԲ	41071	25%	41071	5055	15.01.00	24.01.00	28.02.00	2 հա
5	«Պրոկտոլոգիայի» ԳՀԻ ՊՓԲԸ	Երեւան, Հր. Ներսիսյան փակ. 19	բուժսպասարկում	մրցույթ	188401	160216	160216	66211.5	15.01.00	15.01.00	29.02.00	0.7 հա
6	«Դիլիջանի հյուրանոց» ՓԲԸ	Տավուշ, ք. Դիլիջան, Գոռկու 15	հյուրանոցային ծառայություն	մրցույթ	33088	8272	33088	1198	15.01.00	15.01.00	28.03.00	0,075 հա
7	«Իջեւանտուն» ՓԲԸ	Տավուշ, ք. Իջեւան	հյուրանոցային ծառայություն	մրցույթ	75969	18992	75969	296	15.01.00	15.01.00	28.03.00	0,24 հա
8	«Թալին» հյուրանոցի գույք	ք. Թալին Շահումյան 3	հյուրանոցային ծառայություն	մրցույթ	46123	11531		421	15.01.00	15.01.00	28.03.00	0,4 հա
	ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԵՆ											
9	«Մասիսի ԲՕՒՏՍ» ՊՓԲԸ	Արարատ, գ. Հայանիստ	բեռնաուղեւորափոխադրում	ԲԱԲ	65856	63425		1846				2,35 հա
10	«Արարատի ԲԱՏՍ» ՊՓԲԸ	Արարատ, գ. Արարատ, Գրիբոյեդովի 11	բեռնափոխադրում	ԲԱԲ	193034	185175		7859				
11	«Երեւանի N3 ԲԱՏՍ» ՊՓԲԸ	Երեւան, Շիրակի 3, նրբ. 2	բեռնափոխադրում	ԲԱԲ	137943	135621		2322				1,7793 հա
12	«Կոնդ-12» ՊՓԲԸ	Երեւան, Շիրակի 94ա	շինարարություն	ԲԱԲ	49030	29429		19601				0,35 հա
13	«Մետրոմաս» ՊՓԲԸ-ի Ջերմոց. տնտ. եւ ավտոտնակներ (5 հատ)	Երեւան Արարատյան 87		մրցույթ	8191	4096						0,3304 հա
14	«Տոնավաճառ-շուկա» ԱՇՕ	Շիրակի մարզ, ք. Գյումրի Շահումյան փող.		մրցույթ	5830	1458						0,19 հա
15	«Սեւանի բեռնաուղեւորաավտոտրանսպորտային» ՊՓԲԸ	Գեղարքունիքի մարզ, ք. Սեւան, Նաիրյան 191	բեռնաուղեւորափոխադրում	ԲԱԲ	54698	50644		4054				1,8239 հա
16	«Հոկտեմբերյան» հյուրանոցային տնտեսություն ՊՓԲԸ	ք. Արմավիր, Երեւանյան 22բ	հյուրանոցային սպասարկում	մրցույթ	176085	43758		2356				0,45 հա
17	«Արտաշատի բեռնաուղեւորաավտոտրանսպորտային» ՊՓԲԸ	Արարատ, ք. Արտաշատ, Օգոստոսի 23	բեռնաուղեւորափոխադրում	մրցույթ	113250	26563		6998				2,8 հա
18	«Արթիկի բեռնաուղեւորաավտոտրանսպորտային» ՊՓԲԸ	Շիրակ, ք. Արթիկ, Գործարանային 2	բեռնաուղեւորափոխադրում	ԲԱԲ	143994	140534		2879				3,1 հա
19	«Երեւանի թիվ 7 բեռնաավտոտրանսպորտային» ՊՓԲԸ	Երեւան, Արին-Բերդի 5-րդ նրբ., 10 շենք	տրանսպորտային ծառայություն	ԲԱԲ	117464	108425		9038,3				5,44 հա

Հապավումներ. ԲԱԲ - բաժնետոմսերի ազատ բաժանորդագրություն, ԲՕՒՏՍ - բեռնաուղեւորաավտոտրանսպորտային, ԱՇՕ - անավարտ շինարարության օբյեկտ

Ազատ բաժանորդագրությամբ մասնավորեցմանը մասնակցելու համար խնդրում ենք դիմել ՀՀ սեփականաշնորհման նախարարության աճուրդի կենտրոններ հետեւյալ հասցեներով՝ ք. Երեւան, Սայաթ Նովա 8, / հեռ.. 58-79-83, 56-46-14/, ք. Երեւան, Մաշտոցի 42ա, ք. Գյումրի, Գարեգին Նժդեհի 7, /հեռ. 3-01-30/, ք. Վանաձոր, Մխիթար Գոշի 2, /հեռ. 4-04-86/:

Մրցույթների վերաբերյալ լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար դիմել ՀՀ սեփականաշնորհման նախարարության մրցույթների կազմակերպման բաժին Երեւան, Կառավարության տուն 2, 5-րդ հարկ, 508 սենյակ (հեռ. 52 86 14, 52 06 28, 52 73 90, Ինտերնետային էջ. http://www.privatization. am, tender@arminco.com/.

Հայտարարության նպատակը գովազդն է, պաշտոնական տեղեկագրերը հրապարակվել են «Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթի հատուկ թողարկումներում:

Նախարարությունը ողջունում է մասնավորեցման հետ կապված Հայաստանի տնտեսության մեջ ներդրումային յուրաքանչյուր առաջարկ եւ պատրաստ է այն քննարկել շահագրգիռ բոլոր կողմերի հետ:

Web site http://www.privatization.am

Հետեւեք ՀՀ սեփականաշնորհման նախարարության հայտարարություններին

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Ըստ «Նեզավիսիմայա գազետայի», Ադրբեջանը հայտնվել է տնտեսական աղետի եզրին

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ադրբեջանում տնտեսական ճգնաժամը կարող է հանգեցնել հասարակական-քաղաքական իրավիճակի ապակայունացման: Այսպիսի կարծիք է հայտնել «Նեզավիսիմայա գազետա» լրագիրը: Իրավիճակի վերլուծությունը, որը կատարել է լրագիրը, հանգեցնում է այն հետեւության, որ Ադրբեջանի ներկայիս տնտեսական դրությունը բնութագրվում է ոչ այլ կերպ, քան ճգնաժամային: «Դա ԱՊՀ-ի միակ հանրապետությունն է, որտեղ մինչեւ օրս չի հաջողվել հաղթահարել ամբողջատիրական տնտեսական անկումը: Հարյուր հազարավոր մարդիկ, որոնք փողոց էին նետվել իրենց ձեռնարկությունների փակվելուց հետո, մինչեւ այժմ չեն կարողանում աշխատանք ճարել: Ուստի զբաղվածության խնդիրը կարելի է համարել Ադրբեջանի գլխավոր դժբախտությունը: Ժողովուրդը հոգնել է քաղաքական խաղերից ու դավերից, նրա համար արդեն միեւնույն է, թե «ումն է Ղարաբաղը՝ Հայաստանի՞նը, թե՞ Ադրբեջանինը»:

Տնտեսական ճգնաժամը խորանում է կաշառակերության հետեւանքով, որի մասշտաբները սպառնում են երկրի անվտանգությանը: «Եթե ուշադիր վերլուծենք հանրապետության ներկայիս տնտեսական իրավիճակը, կարելի է այն հետեւությունն անել, որ ադրբեջանական հասարակության մեջ պետական աշխատակազմն ու ժողովուրդը սնացել են յուրաքանչյուրն իրենը: Ինչպես երկրում են ասում, նավթը նախատեսված է պետության անհետաձգելի կարիքների եւ կառավարող վարչակարգի հարստացման համար, իսկ առեւտուրը՝ հասարակ ժողովրդի համար»:

Լրագրի կարծիքով, այժմ ճգնաժամը ընդգրկել է նաեւ նավթի ճյուղը: «Եթե երկրի նավթի սեփական հանույթը, առանց հաշվի առնելու «Ազերի», «Չըրաղ» եւ «Գյունեշլի» հանքավայրերից միջազգային կոնսորցիումի արդյունահանածը, 1997-1998 թթ. կազմել էր տարեկան 9,2 մլն տոննա, ապա 1999 թ. այդ մակարդակը նվազել է մինչեւ 9 մլն տոննա: Նավթի ճյուղի ճգնաժամն Ադրբեջանի համար տնտեսական կործանում է նշանակում»:

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Անդրկասպյան գազատարի կառուցման համաձայնագիրը կստորագրվի ապրիլին

ԹԲԻԼԻՍԻ, 3 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ՓՐԱՅՄ ՆՅՈՒԶ: Անդրկասպյան գազատարի կառուցման նախագծի իրագործման մասին Վրաստանի, Թուրքիայի, Ադրբեջանի եւ Թուրքմենստանի միջեւ միջկառավարական համաձայնագրի վերջնական տարբերակը պատրաստ կլինի մինչեւ մարտի վերջը, իսկ ապրիլի սկզբին նախատեսված է դրա ստորագրումը կամ Թբիլիսիում, կամ էլ Բաքվում, որտեղ ապրիլի 6-7-ը տեղի կունենա թուրքախոս երկրների գագաթաժողով: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, այս մասին լրագրողներին այսօր հայտնել է Վրաստանի գազի միջազգային կորպորացիայի նախագահ Ալեքսի Գոցիրիձեն: Համաձայնագրի ստորագրումը թույլ կտա սկսել նախագծի ֆինանսավորումը: 2 հազար կիլոմետր երկարությամբ, այդ թվում՝ ավելի քան 250 կիլոմետրը Վրաստանի տարածքով, գազատարի կառուցումը ենթադրվում է սկսել 2000 թվականի վերջին եւ ավարտել 2002 թվականի դեկտեմբերին: Գազատարով նախատեսված է տարեկան փոխադրել մինչեւ 30 մլրդ խոր. մետր գազ: Որպես նախագծի ներդնողներ հանդես են գալիս ԱՄՆ-ի եւ Ճապոնիայի արտահանման-ներմուծման բանկերը, Համաշխարհային բանկը, Վերակառուցման եւ զարգացման եվրոպական բանկը:

Չեչնիայում գործում են վարձկանների «ղազախական», «ինգուշական» եւ «ադրբեջանական» ջոկատներ

ԳՐՈԶՆԻ, 3 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Գրոզնիում մղվող մարտերի ընթացքում փաստական ապացույցներ են ստացվել, որ Չեչնիայում անօրինական զինված կազմավորումների շարքերում մասնակցում են վարձկանների, այսպես կոչված, ղազախական, ինգուշական, ադրբեջանական ջոկատներ: Ինչպես ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հաղորդեցին միացյալ զորախմբավորման մամլո կենտրոնում, վարձկանների ազգային պատկանելիության մասին են վկայում մարտերի ժամանակ սպանվածներից վերցված անձնական փաստաթղթերը, ինչպես նաեւ հենց իրենց՝ Գրոզնիում գերի վերցված ելուզակների խոստովանությունները: «Վայրի սագերը», ինչպես անվանում են այդ ջոկատների վարձկաններին, Լեռնային Ղարաբաղում եւ այլ թեժ կետերում մղված մարտական գործողությունների փորձ ունեն: Սակայն, զինվորականների տվյալներով, նրանց բարոյական ոգին ներկայումս ընկճված է, եւ խմբերը զգալի կորուստներ են կրում:

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ ջերմակծկվող նյութերի (Heat Shrinkable Materials) մատակարարման համար: Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես ՀՀ տարածքում, այնպես էլ արտասահմանում գրանցված կազմակերպությունները եւ մատակարարները: Մրցույթի անցկացման պայմանների, ինչպես նաեւ ջերմակծկվող նյութերի տեխնիկական տվյալների մասին համապատասխան փաստաթղթերը կարող են ստանալ հետեւյալ հասցեով՝ Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 634 սենյակ, հեռ. 287066: Առաջարկությունների փակ ծրարների ներկայացման վերջին ժամկետը 2000 թ. փետրվարի 15-ը, ժամը 12:00-ն է:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

Հայտարարություն

Հունաստանի հեռահաղորդակցության համակարգերի արդյունաբերության առաջատար եւ Արմենտելին համակցման եւ տրանսմիսիայի սարքավորումների մատակարար հանդիսացող ԻՆՏՐԱԿՈՄ ընկերությունը հրավիրում է Հայաստանում աշխատանքի ներկայացվող պահանջներին առավելագույնը բավարարող մասնագետների հետեւյալ աշխատանքային տեղերի համար:

ԹՎԱՅԻՆ ՀԵՌԱԽՈՍԱԿԱՅԱՆՆԵՐԻ ՀԵՌԱՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՃԱՐՏԱՐԱԳԵՏՆԵՐ
- Բարձրագույն կրթություն հեռահաղորդակցության, էլեկտրոնիկայի կամ համակարգչային ճարտարագիտության ասպարեզում
- Անգլերենի (կարդալ, գրել) լավ իմացություն
- Համակարգչային ծրագրավորման իմացություն
- Վարորդական իրավունք
- Զինվորական ծառայություն անցած

ԳՐԱՍԵՆՅԱԿԻ ԳՈՐԾԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ-ՀԱՇՎԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ
- Բարձրագույն կրթություն հաշվապահության /գործավարության ասպարեզում
- Հաշվապահական եւ գանձապահության գործառնությունների լավ իմացություն
- Գրասենյակի առօրյա գործընթացի վարման ունակություն
- Փորձառություն բանկային, հարկային եւ այլ տեղական մարմինների հետ շփումների ոլորտում
- Հայերենի, ռուսերենի եւ անգլերենի (բանավոր եւ գրավոր) գերազանց իմացություն
- Microsoft Office (հիմնականում Word, Excel) լավ իմացություն
- Հասարակական հարաբերությունների հմտություն

ԳՐԱՍԵՆՅԱԿԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ
- Հայերենի, ռուսերենի եւ անգլերենի (բանավոր եւ գրավոր) գերազանց իմացություն
- Microsoft Office (հիմնականում Word, Excel) լավ իմացություն
- Հասարակական հարաբերությունների հմտություն

ԻՆՏՐԱԿՈՄ-ը առաջարկում է գրավիչ աշխատանքային պայմաններ, մրցունակ փոխհատուցման ծրագիր եւ համակցման համակարգերի տեխնիկայի բնագավառում մասնագիտական վերապատրաստում արտասահմանում:
Բոլոր դիմումները կքննարկվեն հուսալի գաղտնիությամբ:

Անհատական ամփոփագրերը (C. V.) տպագրված անգլերեն, տեքստ ֆորմատով ուղարկել mark@arminco.com հասցեով մինչեւ ս. թ. փետրվարի 8-ը:

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ գրասենյակային կահույքի մատակարարման համար: Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես ՀՀ տարածքում, այնպես էլ արտասահմանում գրանցված կազմակերպությունները եւ մատակարարները: Մրցույթի անցկացման պայմանների, ինչպես նաեւ կահույքի տեխնիկական տվյալների մասին համապատասխան փաստաթղթերը կարող են ստանալ հետեւյալ հասցեով՝ Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 634 սենյակ, հեռ. 287066: Առաջարկությունների փակ ծրարների ներկայացման ժամկետը 2000 թ. փետրվարի 8-ը, ժամը 12:00-ն է:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ հաշիչ սարքավորումների (Termination Equipment) մատակարարման համար: Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես ՀՀ տարածքում, այնպես էլ արտասահմանում գրանցված կազմակերպությունները եւ մատակարարները: Մրցույթի անցկացման պայմանների, ինչպես նաեւ հաշիչ սարքավորումների տեխնիկական տվյալների մասին համապատասխան փաստաթղթերը կարող են ստանալ հետեւյալ հասցեով՝ Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 634 սենյակ, հեռ. 287066: Առաջարկությունների փակ ծրարների ներկայացման վերջին ժամկետը 2000 թ. փետրվարի 15-ը, ժամը 12:00-ն է:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ պողպատե միացուցակցամասերի (Steel Fittings) մատակարարման համար: Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես ՀՀ տարածքում, այնպես էլ արտասահմանում գրանցված կազմակերպությունները եւ մատակարարները: Մրցույթի անցկացման պայմանների, ինչպես նաեւ պողպատե միացուցակցամասերի տեխնիկական տվյալների մասին համապատասխան փաստաթղթերը կարող են ստանալ հետեւյալ հասցեով՝ Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 634 սենյակ, հեռ. 287066: Առաջարկությունների փակ ծրարների ներկայացման վերջին ժամկետը 2000 թ. փետրվարի 15-ը, ժամը 12:00-ն է:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

BSC Business Support Center
Մաշտոցի փ. 24/2
Երեւան 375002, Հայաստան
Հեռ./Ֆաքս 151934, 528279, 529654, 561064, 7182 (իրա)
bsc@bsc.am
www.bsc.am

BUSINESS SUPPORT CENTER

- Գործարար խորհրդատվություն
- Գործարար դասընթացներ
- Առեւտրի խթանում եւ տեղեկատվություն
- Գործարար օրենսդրության խորհրդատվություն

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

4 փետրվար

ՀԱ

9.00 Հայլուր
9.20 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
10.20 Մանուկի կրպակ
10.30 Հեռուստասերիալ «Ռեյնի Սանիֆեստը»
11.00 Պառնաս
11.20 Գ/ֆ «Քամու հետ պարողը»
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմեր «Մուտանտների դպրոցը», «Ջենյ Գորինիչի հարսնացուն», «Մեղուները»
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
19.00 1 լուր
19.10 Հեռուստախաղ «9.9.9»
19.50 Ակունքներ
20.20 Թեժական կյանք
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Պրեմիերա
21.55 Աստղեր
22.20 Հեռուստասերիալ «Լրտեսական խաղեր» «Վեժ»
23.05 «02»
(նույն ժամին 23.05, արբանյակային հեռարձակմամբ փաստագրական կինոնկար «Լումիերի կանթեղը»)
23.40 Հայլուր
00.00 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Ռուբիկոն+

Պրոմեթեւս

9.05 Վաղ առավոտյան
10.00, 18.20 Մուլտֆիլմ
10.10 Բնության ազդանշաններ. Սերենգետի
10.35 Գ/ֆ «Ֆլաբեր»
12.00, 18.05, 20.30, 23.45 Լուրեր
18.40 Ծիրանե տնակ
19.10 «Օլիմպ ամրոցը»
20.00 Երաժշտական ծրագիր «Սոլի բանալի»
21.00 Հեռուստաֆուտբոլ
21.25 Գ/ֆ «Միգեր»
23.10 Ուշ երեկոյան

Ա1+

9.00 Տոմար
11.00 Ասպարեզ (կրկնություն)
19.00 Չոչիկ
19.30, 21.30, 23.30 Սուրհանդակ
19.50 Մանուկի խոսնակ
20.05, 23.10 Համերգ
20.30 Ասպարեզ
21.15 Մուլտֆիլմեր
22.00 Քրոնիկոն
22.10 Վ/ֆ «Ալիգատորի թագավորությունը»
23.00 Օրվա օրագիրը
24.00 Զրո ժամ
00.05 Գ/ֆ «Լեգեոններ»
(ավարտին Սուրհանդակ)

ՕՌՏ

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Գ/ֆ «Արկածներ Օնտարիոյի ափերին»
17.20 «Երալաշ»
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.25 Ջենթլմեն-շոու
20.00 Արտակարգ պահ
20.30 Համով պատմություններ
20.45 «Հրաշքների դաշտ»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
22.45 Լեոնիդաս Կոլոսովոն «Արեւելքը նուրբ բան է» ռեպորտաժում
00.10 Է՞խ, Սեմյոնովնա
00.50 Նորություններ
01.05 Գ/ֆ «Զուգընկերը»
(դերերում Ք. Իսկովրդ, Ջ. Շին. ԱՄՆ, 1990 թ.)

РТР

7.30-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.15 Հերթապահ բաժանմունք
9.35 Հազար ու մեկ օր
10.20 Քվանտային թժշկագիտություն
10.30 Հեռուստահանդես «Արենա-սպորտ»
11.00 Հոմեոպատիա եւ առողջություն
11.10 Սերիալ «Գեյշիին»
12.00 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի աշխարհը»
12.55 Մուլտֆիլմեր
13.00 Իմ XX դարը
13.25 Հեռուստատեսային հատուկ մարտական ստորաբաժանում
13.50 Հոմեոպատիա եւ առողջություն
14.00, 18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
14.25 Հեռուստահանդես «Կանանց քաղաք»
15.10 Սերիալ «Անտոնելլա»
16.05 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խանութ բազմոցի վրա
17.25 Երկխոսություններ ծննդաբերության մասին
18.20 Ակումբ մասասա
19.05 Սերիալ «Լոս Անջելեսի տաքը 2»
20.30 Ագաթա Քրիստի. Պուարո. «Քսանչորս սեւ կեռնեխ»
21.25 «Քաղաքիկ»
22.45 Կինոյի ժամ. Աննա Սամոխինան, Վալենտին Գաֆտը «Օրենքով գողերը» ֆիլմում
00.30 «Շարքային համայնապատկեր»
01.45 Հերթապահ բաժանմունք
02.20 «Խանութ բազմոցի վրա»

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ Հեռ. 590000 • http://www.spyur.am

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 69150. Պատվեր 1193 Տպաքանակը 4000 Ստորագրված է տպագրության 3. 02. 2000 Գինը 100 դրամ